

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaft betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

HET PROBLEEM DER AGGLOMERATIES.

Rede uitgesproken voor het Vlaamsch Pleitgenootschap der Balie van Brussel,

op 24 Februari 1938 door den Heer CAMILLE HUYSMANS,

Voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers, Burgemeester der Stad Antwerpen.

Mijnheeren,

Ik heb het aanbod van den Voorzitter van de Brusselsche Vlaamsche Balie, alhier dezen avond te spreken, graag aanvaard.

Hij had mij gevraagd met voorkeur te handelen over een onderwerp van literairen aard.

Ik zou het graag hebben gedaan, maar ik heb in den laatsten tijd zoo dikwijls verhandeld over cultuur-onderwerpen, dat ik een aandrang gevoel ook iets te zeggen over een politiek vraagstuk.

Dit werd in de laatste dagen opgeworpen door de publicatie van een lang verwacht rapport over *het probleem der groote agglomeraties*, dat in zich bevat een ander probleem, waaraan men niet genoeg denkt : *de Staat tegenover de Gemeenten*.

Die titel kan ook omgekeerd worden, want men kan zeggen : *de Gemeenten tegenover den Staat*.

En beide titels berusten op waarheid en werkelijkheid.

* * *

Nu ben ik, voor u, een dubbel personage.

Ik ben wat men noemt, een *cumulard*.

Als Voorzitter van de Kamer moet ik in het Parlement mijn bek houden.

Volgens ik vernomen heb, lukt mij dit niet altijd.

Maar mijn toehoorders zijn zeer welwillend

tegenover mij — en zij vergeven mij graag mijn groote feilen, die zij toeschrijven aan mijn onbedwingbaar temperament.

Maar als *Burgemeester der stad Antwerpen* word ik dikwijls in den Gemeenteraad geïnterpelleerd, en het gebeurt ook dat ik dan antwoorden moet.

Daarom heb ik gedacht dat het wellicht voor u eenig belang kon opleveren een oudere van de politiek te hooren, over een onderwerp dat door een officieele publicatie werd bestudeerd — in een midden van jonge mensen, die zich bezig houden met rechtelijke vraagstukken.

Ik heb gedacht dat ik aldaar mijn meening mocht uiten, in volle vrijheid, vooral omdat ik de gewoonte heb niemand mijn meening op te leggen, en heel eenvoudig vraag dat zij de welwillendheid zouden hebben eventjes na te denken.

Ik voeg er bij dat ik hun in volle betrouwen mijn argumentatie voorleg, omdat mijn toehoorders nog niet gansch zijn ingelijfd in geijkte denkebeelden, en dat zij nog genoeg frischheid van geest bezitten om een probleem te willen doordenken. Dit probleem is van politieken aard, maar dit politiek karakter is om zoo te zeggen geneutraliseerd, omdat het geen partijprobleem is, en in alle partijen, voor de eene of andere oplossing, aanhangers en tegenstanders te vinden zijn.

Ik vraag niet dat men met mij meegaat, omdat *ik* het zeg.

Ik vraag dat men het probleem onderzoekt *in zichzelf* — met het idee dat de Belgische Staat hervormingen kan en moet ondergaan, zonder dat men daarom uitgemaakt zou worden voor een vijand van dezen Staat.

Ik voeg er bij, dat ik zelf in mijn leven zoo veel kritiek heb uitgeoefend op de denkbeelden van anderen, dat ik het heel natuurlijk vind dat anderen ook kritiek uitoefenen op mijn eigen opvattingen.

Ik ben van oordeel dat dit de beste manier is om tot de ware relatieve waarheid te komen.

Ik voeg er nog bij dat mijn doel niet is iemand te kwetsen of te kleineeren.

Mijn doel is slechts uiting te geven aan een soliede overtuiging die de mijne is, niet van gisteren, maar sedert lang, want ik heb mij moeten bezig houden, door het toeval van mijn openbaar leven, met Staats- en Gemeenteproblemen, sedert ongeveer veertig jaar.

Ik ben dus eenvoudig een man van goeden wil, die ook graag luistert naar degenen die wat anders vertellen, en die nu vraagt eventjes gehoord te worden.

* * *

De 19e en 20e eeuw hebben in bijna alle landen een *verschijnsel* vertoond, dat zich nu nog ontwikkelt: *de aangroei der bevolking op bepaalde punten* — de ontwikkeling van agglomeraties rondom steden of industrie-milieus — de verdwijning van onbebouwde gronden tusschen verschillende gemeenten.

De weg van Antwerpen naar Brussel is bijna één straat geworden.

België is geklommen van 3 miljoen op bijna 9 miljoen inwoners. Dat wil zeggen: *de bevolking werd verdrievoudigd*.

Kijkt rondom ons!

De steden hebben de voorsteden vervoegd of omgekeerd. Zij vormen één enkel economisch milieu.

Gaat wandelen aan het Noordstation van Brussel en zegt mij waar Brussel ophoudt, en waar Schaarbeek of St Joost ten Noode beginnen. Gij zult het wellicht merken aan de taxi's, omdat die van St Joost ten Noode, zooals het betaamt aan een voorstad, ietwat vuiler zijn.

Gij zult het wellicht ook merken op dagen dat hooge personages in het Noordstation komen.

Dan zal de burgemeester van St Joost ten Noode er bij zijn, maar de burgemeester van

Brussel zal de heeren begeleiden naar de stad zelf.

Daar heeft St Joost niets meer te zeggen.

Hetzelfde gebeurt in het Oost-Station van Antwerpen, waar de linkerkant ligt op Borgerhout en de rechterkant op Antwerpen, zoodat de twee burgemeesters zorgvuldig moeten kijken waar de trein stopt, om hun ambtsplichten te vervullen. Stopt hij links, dan moet Borgerhout optreden. Stopt hij rechts, dan valt de eer te beurt aan Antwerpen.

De taxivoerders aan den uitgang staan aldaar langs beide kanten en Borgerhout trekt den reiziger bij zijn linkerslip, terwijl Antwerpen den eventueelen cliënt trekt met de rechterslip — en, ook hier merkt men aan de voertuigen, dat er een verschil bestaat, zoowel in de modellen als in het onderhoud.

Het probleem, zooals u ziet, kan ons leiden tot sociale gevolgtrekkingen. Het werd insgelijks behandeld in een zeer geleerd rapport, waarop ik reeds zinspeling maakte, en dat onlangs besteld werd door de regeering aan den heer Gouverneur der Provincie Antwerpen, Baron Holyoet.

Dat lijvig werk heet: *de groote stedelijke agglomeraties*. Het bevat tabellen en kaarten. Het is geschreven in klaren stijl en ik mag zeggen, zonder overdrijving, dat de uiteenzetting uitmunt door goede hoedanigheden.

Op weinig uitzonderingen na mag ik de kritiek, die de heer Holyoet maakt over de *bestaande toestanden*, volmondig beamen. Hij heeft, als Gouverneur, het probleem in het algemeen heel wel ingezien.

Ik zal niet klagen over een paar juridische opvattingen, die andere juristen als dwalingen bestempelen, want Baron Holyoet zou mij onmiddellijk antwoorden: « *Wat kent gij van het recht? Ik was toch lid van het Hof van Verbreking?* »

Daarom zal ik ook niet klagen, maar ik zal trachten te bewijzen. En ik durf dit aan, alhoewel ik niet van 't vak ben, omdat ik in het Parlement twee soorten menschen ken, die gewoonlijk onder elkaar kibbelen over hun eigen vak. Dat zijn de advocaten en de geneesheeren.

Er is dus altijd kans een zeker aantal van die heeren mee te krijgen.

De geneesheeren ten andere nog méér dan de advocaten. En dat is ook begrijpelijk. Omdat een juridische stelling doorgaans niet in het tegenovergestelde mag overslaan, terwijl een

mensch genezen kan, zelfs als hij het tegenovergestelde doet van hetgeen de dokter hem voorschrijft. Ik zou zelfs durven zeggen dat hij méér kans heeft te genezen wanneer hij aldus handelt, want de geneesheeren vertellen zelf dat zij zich vergissen 65 keer op 100.

Indien ik dus den mond vol lof heb voor den Koninklijken Commissaris, wanneer hij als advocaat en man van het recht doet aan kritiek, dan kan ik hem moeilijk volgen, wanneer hij curatief optreedt als dokter, als geneesheer, als hervormer. En wat ik hem verwijt is dat hij in een politieke periode, wanneer men moet *durven*, — wanneer iedereen spreekt over de hervorming van den Staat, — van de noodzakelijk radicale hervorming van den Staat, — van de dringend noodige uitroeiing van alle misbruiken op alle sporten der samenleving, — van gezondmaking, — van vereenvoudiging, — van het wegcijferen van nuttelooze onkosten, — van de aanpassing van het achterstallige aan het moderne, — dat hij ietwat bang schijnt te worden, — dat hij in den grond, voor conservatieve redenen, niet durft doorhakken en blijft hangen in een web van verwickelingen, die slechts één resultaat opleveren: het administratief parasitisme *niet* te verminderen of af te schaffen, maar *nóg aan te vullen*, — het nu reeds overdreven getal raderwerken *nóg* te vermeerderen, — en ons te brengen tot het tegenovergestelde van datgene wat van hem werd verwacht.

Waarom durft de Koninklijke Commissaris niet verder gaan? Wie verzet zich tegen vereenvoudigingen? Waarom mag men niet *administratief* verbinden wat *geographisch* verbonden is?

Om het nog klaarder te zeggen:

Waarom moeten wij 25 burgemeesters hebben, wanneer één kan volstaan?

Waarom moeten wij 250 schepenen hebben, wanneer 25 kunnen volstaan?

Waarom?

Iedereen weet toch dat de gansche tegenstand tegen gezonde oplossingen ligt in het drama der sjerpen van burgemeesters en schepenen!

Er is geen andere tegenstand!

Het is alhier juist zooals het was bij de uitvoering van de verbinding Noord-Zuid!

Ik heb die historie meegemaakt, zoowel in den Gemeenteraad van Brussel, waar ik jaren lang heb gezeteld, als in het Parlement!

Wat zei men? En wat durfde men zeggen?

De Ste Goedele-kerk zou omvallen!

De oude stad zou haar schoonheden verliezen. En — wat weet ik nog — ontelbare technische bezwaren.

Is de Ste Goedele-kerk omgevallen?

Heeft de oude stad wat anders verloren dan haar ongezonde gangen en krotten?

Heeft de techniek niet overwonnen?

Weet gij op wie die tegenstand eigenlijk steunde?

Op de hotelhouders van het Noordstation, waaronder was, in dien tijd, een invloedrijk senator.

En denk niet dat ik overdrijf!

Wie eenmaal de geschiedenis van dit alles zal schrijven, zal met verbazing moeten vaststellen, dat kleine belangen van groote hoteliers, — dat burgemeester- en schepensjerpen, die men kan koopen in den bazar voor eenige franken, — een groote rol hebben gespeeld in de verwezenlijking van hoogst-noodige werken of hervormingen, alsook in de uitgaaf van parlementaire rapporten.

En ziet rondom u!

Bestudeert den toestand van steden en voorsteden!

Ziet de lamlendigheid van bestratingen, die verloren loopen omdat er verschillende besturen moeten optreden!

Ziet de povere bereddering van water en licht en stelt vast dat er voorsteden zijn die geen bouwhygiëne kennen en zelfs geen riolen bezitten, omdat zij beheerd worden door groepen die wel munt wilden slaan uit grondspeculatie, maar die het verdomden uitgaven te doen waar het noodig was, om zekere kiezers niet te mishagen, en die liever in den modder bleven trappelen dan een cent méér te betalen.

Er is maar één logische oplossing voor het probleem der groote agglomeraties, en er is er geen andere: *de eenvoudige aanhechting*.

De instelling der financieele solidariteit onder alle leden eener agglomeratie, de instelling van een plaatselijk centraal beheer voor alle diensten die gemeenschappelijk moeten zijn.

O! de heeren der private ondernemingen hebben dit alles veel beter begrepen dan de politici.

Er bestaat immers maar één groote tramway-regeling voor Brussel, zooals voor Antwerpen.

En, wanneer de heeren der electriciteit verschillende concessies hebben, en in den beginne met elkaar concurreeren, dan duurt dat niet lang of de eenheid in het beleid wordt ingesteld,

te hunnen profijte, en niet altijd ten dienste van de gemeenschap.

Maar er is méér dan een *komisch element* in dezen zonderlingen toestand.

Het dagelijksch bestuur van steden en voorsteden werd door den opgroei bemoeilijkt, — de anomalies werden vermenigvuldigd, — de onkosten werden vermeerderd, door de noodzakelijkheid der aanstelling van doebletten, — en er is geen verstandig mensch die niet van oordeel is dat er een eind moet gesteld worden aan zulke onduldbare verhoudingen.

Indien ik nu wilde dit verschijnsel sociologisch *ontleden*, dan zou ik hier zeer geleerd moeten optreden, — en dat is mijn genre niet.

Ik zou uwe aandacht moeten vestigen op het ambachtswezen, dat in dezelfde periode vervangen werd door het fabriekswezen, — en spreken over een toevloed van rijke menschen naar het centrum en naar de groote stad, — die in zekere mate ook is geworden *de markt van den arbeid*.

Denkt verder aan de literatuur van vóór den oorlog, aan de *Cités tentaculaires*, die zelfs groote dichters heeft geïnspireerd.

Maar van den anderen kant, — dank zij de ontwikkeling van het vervoer, — heeft er zich in de agglomeraties *een ander verschijnsel* voorgedaan.

De centra van groote steden, zooals Londen, hebben zich vervormd van woonhuizen in magazijnen, — het tegenspel van de uitwijking van het centrum naar de provincie heeft plots nieuwe steden aan de peripherie doen ontstaan, en het andere spel, het spel der meerwaarde, heeft soms tot fantastische resultaten geleid.

Wie in zekere groote steden van de oude en van de nieuwe wereld een halve hektaar grond zou moeten koopen, zou daarvoor, — tegen 100 frank per dag, — lange jaren moeten arbeiden. Hij zou daarvoor moeten beginnen bij de geboorte van Jezus Kristus, bijna twee duizend jaar geleden. En indien hij vandaag naar den notaris zou gaan, om die halve hektaar te koopen, dan zou de eerbiedwaardige ambtenaar hem moeten zeggen: « Werk maar voort, mijn beste, en kom terug over een paar eeuwen. Want gij ten minste zult alsdan, in het jaar 2138, bewezen hebben dat de eigendom de vrucht is van uw eigen arbeid. Ik vrees echter dat wij er niet meer zullen zijn. »

Dames en Heeren, een nieuwe wereld is gevormd en de gemeenten zijn blijven staan.

Nieuwe centra zijn gevormd, maar de gemeenten hebben zich aan die centra nog niet aangepast, in administratief opzicht.

De gemeenten moeten dus een nieuwe groepeerings ondergaan.

En die gemeenten moeten blijven, wat de nu bestaande democratische gemeenten zijn. Hun beheerders moeten door het *volk* worden gekozen, niet aangesteld door *delegatie*, — en niet handelen met halve of geen verantwoordelijkheid. Er moet geen spraak zijn van nieuwe gemeenten, die men zou snijden volgens hetzelfde model en met hetzelfde getal inwoners.

Néén! De in *economische* gemeenschap levende inwoners moeten in *administratieve* gemeenschap verbonden worden, — onder een bestuur dat zij zelf kiezen, en dat hun niet door delegatie wordt opgelegd.

Daarmee zal aan het parasitisme der randgemeenten een einde komen.

Een paar voorbeelden van dat parasitisme! Ik neem Brussel.

GROOT-BRUSSEL

I. *Schouwburgen*. — De stad betaalt 79 p.c. De voorsteden niets.

II. *Scholen*.

a) Beroepsschool voor meisjes: 38 % leerlingen komen uit de stad, 39 % uit de voorsteden, 23 % uit de andere gemeenten der provincie.

Conclusie: 38 % der bevolking betaalt alles, 62 % betaalt niets.

b) School voor kunsten en ambachten: 26 % leerlingen komen uit de stad, 60 % uit de voorsteden, 14 % uit de provincie.

Conclusie: 26 % der bevolking betaalt alles, 74 % niets.

c) Academie: 33 % leerlingen komen uit de stad, 67 % uit de voorsteden.

Conclusie: 33 % der bevolking betaalt alles, 67 % betaalt niets.

* * *

Het drama waarin wij ons bevinden, is een drama dat zich overal heeft afgespeeld, en dat niemand kon voorzien.

Want wat kón de wetgever van 1836 voorzien? Wat was!

Maar hij kon niet voorzien wat de *ontwikkeling* van de volgende jaren zijn zou!

De ontwikkeling van groote bevolkingscentra — groote agglomeraties, waarin verschillende en tegenstrijdige autoriteiten zouden optreden,

De ontwikkeling van groote economische milieus, zooals de haven van Antwerpen, waar niet alleen de administratieve autoriteiten zouden versnipperd worden, maar die daardoor het economisch milieu moeten in gevaar brengen, door verdeeling der mogelijkheden en concentratie van onkosten.

De ontwikkeling van transport en verbinding met stoom en electriciteit, die de afstanden tot een minimum van tijd hebben herleid.

De nieuwe problemen van het sociaal en economisch leven, die de grenzen van het gemeenteg gezag hebben verplaatst.

De ontzaglijke activiteit onzer moderne steden, zoowel in opzicht van cultuur als van urbanisatie, van grondeigendom, fiscaliteit en financieele tegenslagen.

De last van al dat nieuwe berust nu op *eenigen* en niet op *allen*. Daarmee is diezelfde last ondraagbaar voor die minderheid, omdat de meerderheid daaraan ontsnapt.

Daarom is aanhechting de eenige logische en mogelijk oplossing. En wie wat anders wil, zal de conflicten vermeerderen en de vertraging in de aanpassing verzwaren.

Wanneer nu zwakke geesten den politieken invloed van groote gemeenten vreezen, dan wijs ik op het feit dat steden van één millioen inwoners, zooals Brussel, overal in de wereld voorhanden zijn, — en dat agglomeraties van 600.000 inwoners, zooals Antwerpen, overtroffen worden door Rotterdam en Amsterdam, zelfs in landen die niet grootter zijn dan België.

Wanneer men verder spreekt van autonomie, dan vergeet men soms dat dit woord verschillende beteekenissen heeft.

De *autonomie* wordt niet *geschaad* met kleine gemeenten te veranderen in groote, wanneer men dus die autonomie eenvoudig geographisch anders inkleedt. *Zij blijft bestaan*. En die autonomie wordt ook geen gevaar tegenover den Staat, met grootere steden te vormen, omdat de autonomie slechts een relatief begrip is, dat beperkt wordt door het hoogere gezag van het middenbestuur van den Staat.

De waarheid is dat de stad vandaag haar groote rol niet meer kan vervullen, omdat zij verstikt wordt.

Al degenen, die de ervaring van het bestuur eener groote stad in handen hebben, weten daarbij dat het probleem der groote steden niet aléén is een probleem van grenzen, maar ook een probleem van regeling van het bestuur tegen-

over den Staat. *Een probleem van inwendige regeling.*

Is het nog klaarder uit te drukken?

Het is niet alleen noodig de groote agglomeraties tot bestuurseenheden te vervormen, — het is ook noodig de verhouding van deze eenheden tot den Staat te vereenvoudigen.

Laat mij daarvan een voorbeeld geven, dat ik ontleen aan de universiteitsthesis van één mijner vrienden, heer Wilkin.

De gemeente moet een *openbaar werk* uitvoeren.

Wat gebeurt er nu?

Het College stelt voor aan den Raad een *krediet* daarvoor te stemmen.

Dat gebeurt.

Daarna moet de Bestendige Deputatie dit *krediet* goedkeuren.

Dat kan er nog door.

Daarna komen Binnenlandsche Zaken en kunnen alles verwerpen.

Ware het niet eenvoudiger één enkelen controleur te hebben?

Maar, — verondersteld dat Bestendige Deputatie en Regeering het krediet goedkeuren, — is daarmee alles gedaan?

Gij zijt er wel mee.

Nu komen de *plans* en het *lastenkohier*. Dezelfde volgorde : Raad, Deputatie, Ministerie.

Is dat alles?

Gij zijt er wel mee, nog een maal.

Daarna moet de *toewijzing* worden goedgekeurd : Raad, Deputatie, Regeering.

En wordt nu die *toewijzing*, voor het een of ander motief, *niet* goedgekeurd, dan moet de gemeente maar herbeginnen.

Is dit alles? Bijlange niet.

Ik heb de proceduur tot haar eenvoudigsten vorm herleid. Want die proceduur is veel meer ingewikkeld.

Vergeet toch niet dat er in elk provinciaal bestuur verschillende afdeelingen bestaan, dat het dossier moet gaan van bureau A naar bureau B, dat de heeren ambtenaars of ingenieurs niet altijd akkoord gaan, dat politieke mijnheeren zich dikwerf in de zaak mengen.

Glimlacht niet! De weg of de baan, die men bouwen wil, loopt den eigendom van Jan en Pieter voorbij, en niet den eigendom van Jacob en Mathusalem. En Jacob en Mathusalem hebben vrienden op het provinciaal bestuur en die vrienden hebben invloed, want zij zijn meesters van de beslissing.

Het kan ook gebeuren dat een ingenieur partijganger is van de plaveien van het Walenland, terwijl de andere ingenieur de vreemde en sterkere plaveien van Zweden aanbeveelt voor dat speciaal werk.

Veronderstelt dat de gemeente uit dat wespennest geraakt en dat de leden van het gemeentecollege zuchten en zeggen : *Eindelijk!*

Dan is het nóg niet gedaan!

Want *datzelfde wespennest* vinden wij terug te Brussel, — en na al dat werk, na dat onderzoeken en uitpluizen, gaat het ontwerp weer terug naar het schepencollege voor een futiliteit, — voor een komma te veel of te weinig, — nadat de controle in de werkelijkheid ofwel oppervlakkig is en illusorisch, ofwel zóó hinderlijk, dat de proceduur een aanmoediging is voor de beste menschen van goeden wil *om niets te doen*.

Merkt wel op, dat ik niet overdrijf, want ik vraag aan de hier tegenwoordige heeren, die een groote stad besturen, of ik de waarheid zeg.

Ik ben zelfs niet volledig, want veronderstelt dat alles goed van stapel loopt, van onder tot boven, drie en vier maal, dan moet dezelfde proceduur nog een laatste maal herbeginnen *voor de betaling*.

Ik beweer dat het bestaande systeem heel eenvoudig tot *ontmoediging en ontgoocheling* leidt, omdat vele heeren, die zich met de hervorming van den Staat bezig houden, zich niet eens de moeite hebben gegeven, om zich in het probleem *in* te werken.

Toen ik onlangs een groot boekdeel heb gezien, dat den titel draagt « De hervorming van den Staat », — een werk van méér dan 700 blz. — heb ik, na lezing, de bekoring bijna niet kunnen weerstaan dat tegenstrijdig en oppervlakkig geschrijf naar de maan te zenden.

Maar ik heb het niet gedurfd, omdat er onder de auteurs persoonlijke vrienden waren en ik vreesde mijn slechte reputatie nog ietwat te verslechteren.

En nochtans!

Het probleem is actueel in België. Verschillende wetsvoorstellen werden neergelegd en kwamen niet tot een oplossing. Maar de wanorde blijft voortduren!

De oplossing moet zijn een tegenhanger van de oplossing, voorgesteld door den Koninklijken Commissaris, want wij kunnen niet aannemen dat de *verwikkeling* moet opgelost worden door een *nieuwe verwikkeling*. Volgens zijn systeem moeten er nieuwe besturen bijkomen, dus, — in plaats van vereenvoudiging, — complicatie. Er

zouden, nevens wat is, drie *super-gemeentelijke besturen* bestaan, — Staat + Provincie + Intercommunale. Deze laatste niet gekozen door de kiezers, maar benoemd door *delegatie*.

In plaats van *drie* administratieve machten zouden wij er dus *vier* krijgen.

Ik ben, integendeel, van oordeel, dat het getal gemeenten zou moeten verminderd worden van 2800 op hoogstens 600; dat deze vermindering de inwendige krachten der gemeenten zou versterken en hun toelaten beter werk te verrichten; dat in werkelijkheid daardoor de administratieve regeling beter zou overeenkomen met de werkelijke economische eischen, gezien het feit dat vele gemeenten dooreenloopen en geographisch verbonden zijn; dat in een modern België moet gezocht worden naar vereenvoudiging, wat meebrengt goedkooper, beter en sneller bestuur; dat de vereenvoudiging nog verder zou moeten gedreven worden door de afschaffing van het recht der Bestendige Deputaties op te treden als *beroepshof* der gemeenten, niet alléén omdat zij als dusdanig een *nutteloos* politiek raderwerk uitmaken, maar ook omdat zij een *politiek machine* zijn geworden die, in het algemeen, de gemeenten, die niet denken zooals de bestendige heeren, veel te dikwijls saboteert in plaats van ze te helpen; dat het veel beter zou zijn de contrôle te laten uitoefenen door het *Ministerie van Binnenlandse Zaken*, waar toch eindbeslissing moet geveld worden, en waar de Minister achter zich heeft het *Parlement*, als correctief; dat de bestendige deputatie een gerechtshof is waar de gemeenten beoordeeld of veroordeeld worden, *zonder dat zij de gelegenheid hebben gehoord te worden*; dat het feit, dat de bestendige afgevaardigden te zelfdertijd zijn de *ministers van de provincie*, volgens de grondwet, en de *rechters in beroep* van de gemeenten, volgens de wet, *eene onverdedigbare cumulatie* uitmaakt, waaraan de heer Koninklijke Commissaris heel weinig aandacht heeft gewijd.

Deze contrôle van de bestendige deputatie wordt door zekere personen gerechtvaardigd met het argument, dat de contrôle *ter plaatse* moet gevestigd zijn, — iets wat ik niet al te goed begrijp. Want, sedert 1830 werden toch spoorwegen gebouwd, indien ik wel ben ingelicht. Er werden zelfs telegraaf- en telefoondraden gespannen, en we hebben ook automobiles, zooals ik heb vernomen. En zelfs de *radio* mag er ook bijgehaald worden.

Ik weet eindelijk uit ervaring dat ik telefo-

nisch soms gemakkelijker spreek met het Ministerie van Binnenlandsche Zaken te Brussel dan met het Provinciebestuur te Antwerpen.

Maar, zegt men nog, er is een laatste en grooter argument :

Er zijn vele honderden burgemeesters, die willen burgemeester blijven, —

En er zijn duizenden schepenen, die aan hunnen sluier houden.

Ik ben overtuigd dat dit argument waarheid bevat.

Maar ik ben niet overtuigd van het gevaar, van dien kant.

Ik ben niet zeker dat wij een *revolutie* van schepenen en burgemeesters te vreezen hebben.

Ik ben bereid tranen van weemoed te storten op hun graf, op de meest cynische wijze.

Ziedaar, ontgaan van alle geleerd apparaat, een klare samenvatting van de twee stellingen.

Ik wil u niet verwarren in wettelijke teksten.

Op het oogenblik dat iedereen spreekt van de noodzakelijkheid, voor den Staat, zijn *apparaat* te vereenvoudigen, zoowel in zake van fiscaliteit als in zake van bestuur, is het noodig dat wij het probleem aandurven, vooral in een klein land, — in een driehoek waar de gemeenten bijna aaneensluiten, — een land dat niet veel grooter is dan een paar Fransche departementen.

Ik sta niet op het standpunt dat de gemeente een historisch-natuurlijken oorsprong heeft, en dat zij star in hare grenzen is gebleven.

Dat is geschiedkundig ook onwaar.

Ik ben weliswaar van oordeel dat de gemeente is en moet zijn een onderdeel van den Staat. Maar de gemeente is in den Staat een noodzakelijk iets.

De gemeente is het orgaan van de noodzakelijke decentralisatie.

De relatieve zelfstandigheid der gemeenten is een waarborg van democratische vrijheid.

De gemeenten zijn de eerste gemeenschappelijke besturen der natie, die te waken hebben op de plaatselijke belangen der burgers, die deze gemeenschap uitmaken.

De gemeenten hebben particuliere belangen te vrijwaren, die de Staat niet kent, omdat die belangen soms zeer verschillend zijn.

De plaatselijke werkelijkheid kan aan het Staatsbestuur ontsnappen, maar zij kan niet ontsnappen aan de plaatselijke beheerders die in onmiddellijke betrekking staan tot de inwoners.

« Te groote centralisatie brengt apoplexie in het midden en paralysie op de uiteinden. »

Dat woord van Lamennais blijft waar.

De gemeentebesturen, gekozen door hun medeburgers, hebben hun bestaan gerechtvaardigd, vooral in tijden toen de Staat afwezig was en afwezig moest zijn, — *in de tijden van vreemde bezetting*, — en het zijn de gemeenten geweest die door hun houding van halsstarrig niets-doen de citadellen geweest zijn, waar de onwrikbare tegenstand door den vijand werd gevoeld.

« Het gemeentebestuur is in werkelijkheid de familie der families, die er moet voor zorgen, met haar dagelijksch werk, het peil der beschaving voor die families te verbeteren. »

Deze gedachte werd onlangs uitgedrukt op treffende wijze door den heer Wilkin, die verder schreef in zijn universiteits-thesis, waarop ik reeds zinspeling maakte :

« — Het plaatselijk bestuur vormt zijn eigen ziel, en die verscheidenheid bepaalt in groote maat de grootheid en de schoonheid van gansch het land. »

Dat wil niet zeggen, dat de gemeenten moeten versnipperd worden.

Zulke opvatting zou passen in den mond van anti-democraten, partijgangers van autoritair etatisme.

Versnippering leidt tot gemeentelijke onmacht. En daarom is ook onze stelling heel wat anders :

Sterke gemeenten versterken een gezonden Staat.

Sterke gemeenten vormen het tegenwicht van alléénheerschappij in het centrum.

Onze Grondwet erkent dit gronddenkbeeld, want zij erkent ook de verdeling der machten.

De conclusie die ik hieruit trek is, dat Staat en gemeenten twee besturen uitmaken, die elkaar volledigen, door een superpositie, die noodzakelijk is, maar ook aan de mindere macht een eigen zelfstandigheid erkent.

Tusschen deze twee machten moet er geen inschuiving bestaan.

De contrôle der Bestendige Deputatie staat niet vermeld in de Grondwet. Zij was, voor den tijd, een soort van « pis-aller ». Zij werd ingesteld door een wet, — wat zeggen wil dat zij door een wet kan worden afgeschaft. Zij bezit ten andere slechts een negatief karakter.

De Grondwet zegt ook niet dat de grenzen der gemeenten onveranderlijk zijn. Zij zegt een-

voudig (art. 3) dat die grenzen slechts gewijzigd kunnen worden door een wet. Zij neemt dus die mogelijke wijziging aan.

Maar de Grondwet zegt iets waarop ik uw aandacht vestig. Zij zegt (art. 108) dat de gemeentebesturen *moeten* benoemd worden door *rechtstreeksche raadpleging der kiezers*.

Zij neemt aan dat verschillende gemeenten met elkaar « *mogen* » overeenkomen, om gemeenschappelijke ondernemingen te beheeren. Dat wil zeggen: dat de gemeenten b.v. gas, electriciteit of water samen *mogen* uitbaten. Met andere woorden, dat de gemeenten voor bepaalde doeleinden *intercommunalen mogen stichten*.

Maar nergens wordt er gezegd dat die gemeenten *verplicht* kunnen worden, *die* intercommunalen te stichten. En nog minder, intercommunalen van gezag. Om die verplichting op te leggen zou men de Grondwet moeten veranderen.

Welnu, — indien ik hem goed begrijp, — *wil de Koninklijke Commissaris die verplichting opleggen*. Om zijn doel te bereiken, tracht hij een artikel der provinciale wet in te roepen, — een artikel dat zegt, dat de provinciale raad zich eventueel mag « uitspreken » over ondernemingen van verschillende gemeenten.

Ik antwoord hem heel eenvoudig dat men, met zulke thesis, niet alléén de provinciale wet mis opvat, maar dat men daardoor de Grondwet overtreedt.

Een *intercommunale « raad »* heeft geen recht tot bestaan, — want hij is niet rechtstreeks gekozen.

Wanneer men van intercommunalen spreekt, dan verwacht men met een *intercommunale tot exploitatie* van een zeker bedrijf, — water, of electriciteit, of tramways, of gas, — met een *intercommunalen raad*, die zich stelt boven de verschillende gemeenteraden, benoemd in den 2n graad, en die radicaal onwettig is.

Er is méér. Zulk systeem zou een *bron van conflicten* worden, want, wààr ligt het gezag?

Indien de *gemeenteraad* een besluit neemt, kan de *intercommunale raad* dat besluit veranderen?

En, dat zal gebeuren! Het systeem is dus niet alleen *ongrondwettelijk*, maar ook *onpractisch*.

Maar, zegt men, — ziet naar de wet van 1 Maart 1922, betreffende de intercommunalen.

Ik heb daarop reeds geantwoord, en ik voeg

erbij, dat die beperkte wet verder radicaal schipbreuk heeft geleden.

Hoeveel voorbeelden van toepassing bestaan er? Bijna geen.

Het systeem, dat wij integendeel voorstaan, heeft het groot voordeel de Grondwet te eerbiedigen, — en ook gegrond te zijn op logica en vereenvoudiging.

De wet zal de grenzen der gemeenten bepalen, zegt de Grondwet. *Dat doen wij*.

De kiezing van gemeentebeheerder zal rechtstreeks gebeuren, zegt de Grondwet. *Dat willen wij*.

Een nieuwe intercommunale macht in België scheppen, — een supercommunale macht, — waarin de Gouverneur de lakens zou uitdeelen, — een macht met bestendig algemeen gezag, — gevestigd, niet op *kiezing*, maar op *delegatie*, dat schijnt mij dus een dubbele onwettigheid.

Ik erken dat de Koninklijke Commissaris wel ingezien heeft dat de contrôle der gemeenten door de bestendige deputatie bijna alle partijen mishaaft, en eerder onhoudbaar is. Want de katholieken klagen in Henegouwen en in Brabant, — en de socialistten klagen in alle Vlaamsche provincies. Maar ik heb toch den indruk dat hij zich heeft laten beïnvloeden door den Gouverneur der Provincie Antwerpen. Inderdaad klaagt hij over het feit dat de Burgemeester van Antwerpen van zijn parlementair mandaat misbruik zou gemaakt hebben, en in de bureelen van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken oplossingen voor hangende geschillen tusschen de stad en de bestendige deputatie is gaan verdedigen, — oplossingen, die niet overeenkwamen met het oordeel of besluit der bestendige deputatie.

Indien ik deze kritiek wel begrijp, dan zou dit niet mogen zijn.

Met andere woorden, wanneer het arme schaaap van het Antwerpsch stadhuis in de bureelen van de Provincie wordt gewurgd, zonder dat het werd gehoord, dan mag het niet verder gaan om zijnen nood te klagen, — den nood van de 300.000 inwoners der havenstad. Het moet laten gebeuren, — en *zwijgen*.

Het pover dier moet onderdanig zijn. Het moet zeggen, als het slagen krijgt: « Ik dank u! Ge zijt wel goed! Ik zou er nog méér kunnen krijgen ».

Met den besten wil van de wereld was het mij onmogelijk zulke houding aan te nemen. Ik heb zeer beleefd gevraagd het geval te onder-

zoeken te Brussel, — en het gebeurde nog al dikwijls dat men mij gelijk heeft gegeven.

Ik vraag het aan de katholieke ministers, die elkaar hebben opgevolgd in Binnenlandsche Zaken: *Wat heb ik anders gedaan, dan een objectief oordeel gevraagd over de gevallen die ik heb voorgelegd?*

Omdat ik zoo vrijpostig ben geweest, — en dat was mijn katholiek voorganger ook, — stelt de heer Koninklijke Commissaris voor dat het zou verboden zijn tezelfdertijd te blijven lid van den Gemeenteraad en lid van de Kamer.

De gemeenten mogen haar stem niet laten hooren te Brussel, met eenig gezag. Vooral, niet de groote gemeenten, want het is tegen haar dat het verbod wordt voorgelegd.

De groote gemeenten zijn een doorn in het oog van velen. Zij zijn doorgaans ietwat democratisch getint, — en dat mag niet.

Ik ben echter gerust over het resultaat der politieke actie, die ik, met mijn gewone vrijpostigheid, reactionair noem.

Er zijn te veel gemeentebestuurders in het Parlement, opdat hun uitsluiting mogelijk zij. En die velen hebben in de geschiedenis van het Parlement een groote rol gespeeld. Zij hebben doorgaans hun administratieven stiel in het bestuur der gemeenten geleerd, en met het dagelijksch beleid in de toepassing der wetten hebben velen later, ook aan den Staat, in de regeering, practische diensten bewezen, die zij anders niet bewijzen konden.

Ik zou hier de namen kunnen noemen van tientallen leden der regeering die uit de gemeentebesturen zijn gekomen, — burgemeesters van groote en kleine steden, — en de diensten die zij bewezen hebben aan de gemeenschap wegen op tegen suggesties van gekrenkte eigenliefde.

Mijn opvatting is dus dat het nutteloos en gevaarlijk is nieuwe machten in den Staat te scheppen, omdat, als ondergeschikte macht, *de gemeente volstaat*. Zij mag zich verstaan met andere gemeenten. En de wet laat toe saamgegroeide gemeenten tot één enkele gemeente te herleiden.

Dat zijn in werkelijkheid twee verschillende problemen, maar de gemeente moet aangepast worden. Die aanpassing is noodzakelijk.

Het België van 1830, dat drie millioen inwoners telde, is niet meer het België van 1938, dat bijna negen millioen inwoners telt.

Wij hebben niet alléén méér inwoners, maar

de gemeenten hebben nieuwe noodwendigheden gekregen. Het lijdt geen twijfel dat kleine gemeenten, — onmachtige gemeenten, — gemeenten zonder geldelijke mogelijkheden, omdat zij te klein zijn, — zich niet meer kunnen aanpassen aan wat zij zouden moeten zijn. Gebrek aan mogelijke leiding. Gebrek aan personeel.

Ik heb mij afgevraagd of ik een ander punt van het officieel rapport zou bespreken, d. i. *de uitbreiding van de rol der gouverneurs*.

Maar ik moet dat wel doen, alhoewel ik daardoor den schijn zal hebben een *persoonlijk element* in het debat te brengen.

Maar het gaat niet anders, want de Koninklijke Commissaris is tezelfdertijd Provincie-gouverneur.

Het rapport zegt, dat het noodzakelijk is de oplossing der gemeenschappelijke vragen aan de belanghebbende gemeenten *op te dringen*.

Dit zou geen *vrijwillige samenwerking* der gemeenten meer zijn, maar wel, ondanks de Grondwet, een *verplichte samenwerking*. En, om dien dwang op te leggen, wil de heer Gouverneur de provinciale macht doen optreden, in den persoon vooral van den Gouverneur, als *spiritus agens*.

Met andere woorden: *de gemeentelijke zelfstandigheid zou opgeheven worden, ten bate van de provinciale overheid, met den Gouverneur op den post van commando*.

En, zooals ik het reeds zei, wordt zelfs de provinciewet er bij gesleept, omdat daarin te lezen staat dat de provinciale macht « zich uitsprekt » over vraagstukken waarover de gemeenten het niet eens zijn.

Ik herhaal dat het mij onmogelijk is deze thesis aan te nemen, want indien zij op waarheid berustte, dan zou er geene intercommunale wet voor bepaalde uitbatingen noodig geweest zijn.

De Provincie heeft niet het minste recht intercommunale uitbatingen op te leggen.

Zij mag zich eventueel daarover « uitspreken », — en hare meening laten kennen. Hare uitspraak is zelfs geen vonnis.

En, om een concreet geval aan te halen: de Provincie Antwerpen heeft niet het minste recht aan de Stad Antwerpen een ontwerp van riolen op te leggen, die vooral moeten dienen voor de voorsteden, die geen riolennet bezitten en die zich de moeite niet hebben getroost een riolennet voor zichzelf aan te leggen.

Indien de gemeenten verplicht zijn, volgens de wet, de hemelwaters over te nemen, dan is

de Stad *niet* verplicht zich te laten blootstellen aan overstromingen, zooals het nu gebeurt, om de huiswaters van andere gemeenten in de stadsriolen naar de Schelde te brengen.

Dat is zaak van de voorsteden en niet zaak van de Stad.

Ik ben waarlijk verwonderd, dat ik zooiets moet zeggen aan juristen, die, wanneer zij steunen op precedenten, o.a. dat van de Maalbeek, eenvoudig vergeten dat wij hier te doen hebben met een bestaande beek die riool geworden is, maar die niet als een gewone artificieele riool kan worden opgevat.

De Stad Antwerpen is altijd bereid geweest om mee te werken en de andere gemeenten te helpen, maar op voorwaarde dat zij, — de andere gemeenten, — het hunne financieel zouden bijdragen, om de onkosten die daaruit spruiten, met eigen middelen te dekken.

Deze, onze thesis is zoo klaar als bronwater.

Zij was de thesis van mijn voorganger.

Zij is ook de mijne.

Ik ben ook overtuigd dat zij is de thesis van de juristen van Binnenlandsche Zaken.

En ik ben niet zeker dat zij de thesis niet is van verschillende Provincie-gouverneurs, in hun private rapporten aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Het werkelijk precedent van de omgeving der stad Luik bewijst immers onweerlegbaar dat ik mij in deze zaak *niet* vergis. Ik zie mij verplicht op dit plaatselijk incident in te gaan, omdat de niet gedocumenteerde lezer van het rapport wellicht op een dwaalspoor zou worden gebracht.

Maar uit deze bladzijden van het rapport kan men eene politieke gevolgtrekking vastleggen.

Indien ik het verschil van opvatting tusschen dit officieel rapport en deze mijne uiteenzetting nog eens moest trachten te omlijnen, dan zou ik het volgende zeggen :

— De heer Koninklijke Commissaris heeft getracht het probleem der agglomeraties op te lossen in verkeerden zin, met boven de *gemeenten* eene *intercommunale gemeente* te willen plaatsen, die niet rechtstreeks door het kiezerskorps zou saamgesteld worden, maar door delegatie van de gemeenten, — wat strijdig is met de Grondwet.

— Om aan zijn opvatting een schijn van wettelijkheid te geven, roept hij de wet van 1922 in, die aan de gemeenten toelaat eene intercommunale te stichten, wier doel beperkt

is tot b.v. het aanleggen van riolen of een verstandhouding over electriciteit, maar die geen 4e bestendige macht schept in den Staat, — die met de drie andere zou zijn de gemeente, de intercommunale, de provincie en de Staat. Vier in plaats van drie.

— Hij gaat nog verder. Hij stelt aan het hoofd van dat nieuw onwettelijk organisch korps, dat zich met alles zal kunnen bezighouden, — de *Gouverneurs*, — een systeem, waarbij de gemeenten zouden verminderd worden tot bijna niets, en wij zouden krijgen 9 Gouverneurs, — 9 beampten, — 9 hofmeiers, — met het resultaat dat de beampten voortaan zouden staan boven de mandatarissen van gemeenten en parlement.

De mooiste uitvinding van *administratief etatisme*, die ik ooit ontmoet heb op mijn politieke weg.

Het doel van het verslag is dus niet de autonomie der gemeente te waarborgen.

Het doel is die autonomie tot bijna zero te herleiden. In de plaats zouden komen, als aanpassing aan de nieuwe toestanden, ook een nieuwe persoonlijke macht : *de macht der Gouverneurs*.

Ik wil dit gevaar eigenlijk niet overdrijven.

Ik weet heel wel dat het Parlement voor zulk etatisme zou terugdeinzen.

Maar ik wil eenvoudig de politieke tendenz van het rapport aanduiden.

De vervorming van groote agglomeraties in groote gemeenten wordt voorgesteld als een politiek gevaar voor den Staat.

De Burgemeesters der groote steden moeten geweerd worden uit het Parlement, om het gemakkelijker te maken de gemeenten te ont-
hoofden.

Men wil *onderdanige dienaars*, maar geen vrije mandatarissen.

En de heeren Staatsambtenaars beelden zich in, dat zij niet alleen de meesters zullen worden van het Staatsapparaat, maar ook de lakenuitdeulers in de gemeenten.

En het zijn deze heeren, die den mond vol hebben van *etatisme*, die zelf een politiek systeem willen doordrijven, waarbij het administratief etatisme van menschen zonder volksmandaat hoogtij zou vieren !

Ik heb het recht dit alles nogal *ironisch* te bekijken, omdat het politiek plan tot ondergang is gedoemd.

Niet de relatief vrije gemeentebesturen zullen

in ons land verdwijnen. Maar wel de nutteloos geworden intermediaire instellingen, indien men van hen iets wil maken wat zij niet mogen zijn.

Moet ik eraan herinneren dat de Gouverneurs de onderhoorige beambten van den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn, en méér niet? Dat zij, met alle respect voor hunnen persoon en hunne waardigheid, toch geen *volksmandatarissen*, maar *afhankelijke* beambten zijn?

Bij het lezen van het rapport van den heer Baron Holvoet heb ik onwillekeurig gedacht aan de politieke organisatie van Japan.

Hoe het beeld bij mij opgekomen is wil ik u vertellen.

Ik ontmoette vóór eenige dagen een Minister-Gezant van een naburigen Staat, die drie jaar geleefd had te Tokio, aan het hof van den Mikado.

En hij vertelde mij dat Europa zich niet al te juist rekenschap geeft van de evolutie van Japan en den oorlog in China.

— De Mikado, zei hij, wil vrede. Maar de Mikado is de meester niet.

— Ook het Japansch volk, zei hij, wil vrede. Maar het volk heeft *natuurlijk* nog veel minder invloed dan de heilige Mikado.

— Maar wie zijn dan de meesters over oorlog en vrede? vroeg ik.

— Dat zijn, zei hij, de groote *daïmios*, — dat zijn 8 of 9 provinciale heeren, die beschikken over de toekomst van het land, en in werkelijkheid hun invloed nooit verloren hebben. Zij zijn de ware heeren van Japan. Zij zijn het werkelijk gezag. Zij beschikken over het echte beslissende commando.

Ik heb over die uiting nagedacht, en ik heb den indruk gekregen dat de heer Koninklijke Commissaris, die het verslag over de agglomeraties heeft uitgewerkt, Japan moet bestudeerd hebben, en nu de Japansche verhoudingen wil toepassen op Belgenland.

Want, — ik vind in zijn lijvig boek alle opvattingen terug, die nu, — naar de bewering van mijn gezant, — in werkelijkheid de politiek van Japan beheerschen.

Ik heb den indruk dat Baron Holvoet het Belgisch gezag wil grondvesten op de 9 *daïmios*, op 9 gouverneurs. Deze heeren zouden de lakens uitdeelen, zoowel in de hoofdstad als in de provincie.

Zij zouden natuurlijk *de heeren der gemeenten* zijn, — van alle gemeenten, — en van hun wil

zouden afhangen het leven en de dood van alle plaatselijke bestuurders.

Zij zouden zijn de 9 Gauleiter, zonder Führer.

De gemeentebeheerders zouden hun mond niet mogen openen te Brussel, en zouden eenvoudig te gehoorzamen hebben.

Voortaan zou alles goed gaan, in Belgenland, aangezien de heeren Gouverneurs alles in handen zouden hebben.

Maar, het zou niet lang duren of een van onze Belgische *daïmios* zou een nieuw rapport uitbrengen, om dezen keer ook de macht der Ministers te kortwieken.

In naam van de democratie, die berust op de verdeling van de macht.

De gemeenten zouden moeten gehoorzamen. De Ministers zouden moeten gehoorzamen. Er zou nog slechts één sprong moeten gewaagd worden.

Waarom zou één onzer 9 *daïmios* niet worden de *primus inter pares*? Waarom zou hij niet opklimmen tot den rang van Mikado?

Die thesis is verdedigbaar.

Wij hebben in den laatsten tijd toch zooveel veranderingen van dien aard in Europa beleefd, en in België zijn zelfs politieke partijen opgestaan, die officieel het principe van het leiderschap met absolute macht hebben verkondigd en toegepast. Waarom zou men niet administratief kunnen aanvaarden, wat reeds politiek verwezenlijkt werd?

Ik vrees echter dat het Parlement van 1938 en volgende jaren voor zulke opvatting zeer moeilijk te vinden zal zijn, en ik ben overtuigd dat ditzelfde Parlement het gevaar van alle politieke spelerijen van dezen aard nog beter zal inzien, na de laatste gebeurtenissen.

Iedermaal dat deze denkbeelden van absolutisme opkomen, mag men vaststellen, dat zij slechts voor doel hebben het rad der geschiedenis tegen te houden en de periode van verval te stabilizeeren. Want elk systeem heeft zijn opgang, zijn bloei en zijn nedergang. Maar de dragers van het systeem doen altijd een laatste poging om hun meesterschap toch te behouden. De evolutie kenschetst overal en in alle tijden de tegenstelling van democratie en reactie. En dat is ook waar voor het probleem van de verhouding der gemeenten tegenover den Staat. De versnippering der gemeenten en de indeeling der agglomeraties in talrijke machteloze besturen, maakt deel uit van de tactiek van diegenen, welke met artificieele middelen het rad der geschiedenis willen tegenhouden.

RECHTSPRAAK

49

HOF VAN BEROEP TE GENT

2de Burgerlijke Kamer. — 27 April 1938.

Voorzitter : M. De Clercq.

Raadsheeren : MM. Heyvaert en Lagae.

Adv. Gen. : M. Remy.

FISCAAL RECHT. — VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL. — ONROEREND GOED TOT ONDERWIJS BESTEMD. — GRONDBELASTING (VRIJSTELLING).

De onroerende goederen, toebehoorende aan een vereniging zonder winstgevend doel, alhoewel slechts ten deele rechtstreeks bestemd om er onderwijs te geven, maar onrechtstreeks in hun geheel tot het onderwijs bestemd, zijn overeenkomstig art. 4, par. 3, der samengeschakelde wetten, vrijgesteld van grondbelasting.

Vereeniging «Una Catholica» t/ Bestuurder der Belastingen.

Overwegende dat het verhaal regelmatig is naar den vorm en gedaan binnen den tijd der wet;

Overwegende dat de «Una Catholica» eene vereniging is zonder winstgevend doel, die gesticht werd met het doel de kennis, medeliefde en de werkzaamheid voor de Missiën, de Kolonie en de Vereeniging der Kerken te verspreiden;

Dat dit doel nagestreefd wordt door in het gebouw, waarover het gaat, lessen en voordrachten te geven over de missiën, en de noodige middelen te verzamelen om het onderwijs der inboorlingen in te richten en te bevorderen;

Dat daaruit volgt dat het gebouw, alhoewel het slechts ten deele rechtstreeks bestemd is om er onderwijs te geven, toch in zijn geheel onrechtstreeks tot het onderwijs bestemd is, hetgeen voldoet aan de bewoordingen en den geest van art. 4 § 3 der samengeschakelde wetten;

Dat, om deze vaststelling te doen, de wet niet dient te breed geïnterpreteerd of uitgebreid te worden, daar de woorden «bestemd voor het onderwijs» algemeen zijn en niet mogen uitgelegd worden in den meer beperkten zin van «bestemd om er het onderwijs te geven»;

Overwegende, verder, dat in feite bewezen is, dat gansch het gebouw in den hierboven aangenomen zin, bestemd is voor het onderwijs, een deel gebruikt zijnde, om er onderwijs over de missiën te geven, en het overige om er de giften in natura te verzamelen, te bergen en te gelde te maken, om op die manier tot het onderwijs in de Kolonie te helpen;

Dat dit laatste deel mag gelijk gesteld worden met de lokalen van een onderwijsgesticht, waar geen onderwijs gegeven wordt, maar die toch tot dit onderwijs onrechtstreeks dienstig zijn, als speelplaatsen, bergplaatsen voor boeken, materiaal, spreekkamers, enz., dat gezegd gebouw geen andere bestemming heeft;

Dat niet betwist wordt dat het gebouw, dat het

voorwerp van den aanslag uitmaakt, door een niet winstnajagend eigenaar bestemd is voor zulk onderwijs;

Dat dus bewezen is dat de vaste goederen bekend op het Kadaster te Gent, Sectie F, nr 3607.01 en 3607.11 door een niet winstnajagend eigenaar tot het onderwijs bestemd zijn;

Dat zij dus, bij toepassing van art. 4 § 3 der samengeschakelde wetten, betreffende de inkomstenbelasting, van 12 September 1936, van de grondbelasting vrijgesteld zijn;

Om deze redenen :

Het Hof;

Gehoord in openbare zitting het verslag van den Heer Raadsheer Heyvaert en het advies van den heer Advocaat-Generaal Remy, verklaart het verhaal ontvankelijk en gegrond, zegt dienvolgens voor recht dat de requirante ontslagen is voor het dienstjaar 1934 en volgende van de grondbelasting op de hierbovengemelde vaste goederen;

Veroordeelt het Beheer haar de sommen terug te betalen, die zij uit dien hoofde zou betaald hebben, met de gerechtelijke intresten, sedert den dag na dezen der betaling;

Veroordeelt den Belgischen Staat tot de kosten.

50

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 5 October 1938.

Voorzitter : M. Moreels.

Rechters : MM. Janssens en Swennen.

Op. Min : Mr van Hille.

Pleiter : Mr Wittemans.

REDEN VAN ECHTSCHEIDING. — OVERSPELIG KIND. — BEWIJS — OPENBARE ORDE.

Buiten de voorwaarden en omstandigheden voorzien door de wet is het onmogelijk dat de Rechtbanken tot het bewijs van het bestaan van een overspelige afstamming zouden toestaan. Men kan dus dit bestaan niet inroepen als reden van echtscheiding.

V. t/ V.

Advies van het Openbaar Ministerie

Aanlegger vraagt de echtscheiding, in hoofdde «de plano omdat zijne vrouw een overspelig kind heeft gehad gedurende een tijdperk waarop het hem onmogelijk was met haar samen te leven. Inderdaad het spruit uit een vonnis van de Rechtbank van Oorlogsschade van 29 November 1921 dat aanlegger gedurende de tijdstippen waartusschen het kind verwekt en geboren is, in Duitschland verbleef in gevangenis.

Wij meenen dat het niet toegelaten is aan de Rechtbank van de echtscheiding op dezen grondslag uit te spreken. Inderdaad ingevolge artikel 335 B.W. is het verboden de afstamming van over-

speligen kinderen vast te stellen. De officier van den Burgerlijken Stand moet zelfs weigeren verklaringen te aanvaarden waaruit zulke afstamming zou spruiten. (Roland et Wouters, n° 427.)

Moest de Rechtbank de echtscheiding uitspreken «de plano» zooals gevraagd door aanlegger zou haar vonnis welk een authentieke akte is, het bewijs leveren van een overspelige afstamming en een bewijs welk tegenover iedereen zou gelden. Het zou dus een titel zijn zelfs voor het kind. Bijgevolg zou het vonnis welk een dergelijke afstamming zou vaststellen rechtstreeks indruischen tegen artikel 335 B. W. Artikel 764 B. W. is enkel van toepassing, tenzij vonnis in ontkenning van vaderschap, wanneer ingevolge een dwaling in rechte of in feite een vonnis of een akte eene dergelijke afstamming zou vaststellen. Maar wetens en wilens zal de Rechtbank geen rechtsdwaling begaan in deze materie die van openbare orde is.

Wij mogen niet uit het oog verliezen dat, indien er gediscuteerd wordt over het feit te weten of in 't algemeen de vonnissen in zake staat der personen aan derden mogen geopposeerd worden, de rechtsleer en de rechtspraak het eens zijn om te verklaren dat wanneer de vordering aan een eenige persoon door de wet bepaald toebehoort, het vonnis dat uitgesproken wordt kracht van gewijsde bekomen heeft tegenover iedereen.

Zulks is het geval b. v. in zake echtscheidingen en nietigverklaringen van huwelijk (Planiol et Ripert II, n° 311; Agen, 14 Juni 1890, D. 91-II-153 met nota van de Luyne). Wat zulks in dergelijke gevallen ten eerste bewijst is het feit dat eerst en vooral het openbaar Ministerie welke het algemeen belang vertegenwoordigt gehoord wordt, en ook dat na vonnissen van echtscheiding of nietigverklaring van huwelijk, de echtgenooten een nieuw huwelijk mogen aangaan (zie ook Bufnoir, de l'autorité de la chose jugée en matière d'Etat de personnes; Cheneaux, de l'autorité de la chose jugée sur les questions d'Etat et de capacité générale; Laurin, de l'autorité de la chose jugée en matière d'actions d'Etat).

Zulks is ook ongetwijfeld het geval wanneer er sprake is van ontkenning van vaderschap: «Lorsque l'action est réservée à certaines personnes limitativement déterminées — schrijft de Page I. Nr 269 — il est clair que le jugement qui intervient acquiert indirectement autorité absolue de chose jugée puisqu'aucune autre personne ne peut intenter l'action. Ce cas ne se présente semble-t-il qu'en matière de désaveu» (ook ons inziens in andere gevallen zooals hooger gezegd. In ieder geval in zelfden zin wat de ontkenning betreft: Planiol et Ripert I. Nr 35; Fransch Hof van cassatie 31-XII-1834, D. Jur. Gen. V° Paternité N° 145; Req. 9 Maart 1847. D. 47-I-137 met verslag van den heer raadsheer Mesnard; Hof Parijs, 9 Februari 1846, D. 46-II-189 met advies van den heer advocaat-generaal de Thorigny; — Robert Pirson Chronique de jurisprudence et de législation B. J. 1938, 438).

In ondergeschikte orde vraagt aanlegger te bewijzen dat gedurende den oorlog zijne echtgenoot overspelige betrekkingen onderhield. Wij meenen dat deze vraag mag ingewilligd worden zolang

men niet terzelfder tijd bewijst dat er uit die betrekkingen een overspelig kind geboren is. De Rechtbank van Sidi-bel-abdes had zulks niet aangenomen door een vonnis van 19 Januari 1909. Haar vonnis werd hervormd door arrest van het Hof van Alger, van 28 December 1909 en een voorziening in verbreking tegen dat arrest werd verworpen door het Fransche Hof van Cassatie op 31 Januari 1911 (D. P. 1911-I-472).

De arrestist van het Dalloz schrijft over dit arrest: «La recherche de la paternité naturelle est prohibée par l'art. 340 c. civ. les juges ne peuvent donc pas autoriser la preuve de la paternité naturelle. Mais ce serait exagérer la portée de la prohibition que de refuser, dans un procès de divorce, à la femme demanderesse, le droit de prouver que son mari a eu des relations coupables avec une autre femme «qui aurait eu un enfant». Cette preuve est destinée seulement à prouver l'inconduite du mari; mais elle n'a pas nécessairement pour effet de prouver la paternité adultérine. Il faut cependant remarquer que les Juges contreviendraient à la prohibition de l'article 340, s'ils autorisaient la preuve de la filiation paternelle de l'enfant, en admettant qu'on fit la preuve que l'enfant est né des œuvres du mari.»

Weliswaar was na den oorlog eischer zinnens een geding in ontkenning van vaderschap in te leiden en werd reeds een voogd ad hoc benoemd voor het kind met het oog op zulk een proces, door den familierraad gehouden op 2 Augustus 1919 onder voorzitterschap van den heer Vrederechter van Berchem, doch bij gebrek aan dagvaarding zooals voorzien door artikel 318 B. W. B. is deze actie vervallen.

Wij besluiten dus dat eischer dient afgewezen van zijne vraag in hoofdorde en dat er dient overgegaan tot het onderzoek gevraagd in bijkomende orde en strekkende tot het bewijzen door alle middelen van recht getuigen inbegrepen, dat «zijne echtgenoot gedurende zijne gevangenschap in Duitschland overspelige betrekkingen onderhouden heeft met een hem onbekenden man». Kosten voorbehouden.

De Procureur des Konings,
W. van Hille.

VONNIS

Overwegende dat aanlegger in hoofdorde besluit dat de eisch tot echtscheiding dient te worden toegestaan op grond van het feit dat verweerster op 11 Januari 1919 een kind gebaard heeft, terwijl anderzijds uit een vonnis uitgesproken door de Rechtbank van oorlogsschade te Antwerpen op 29 November 1921, zou blijken dat aanlegger op 23 Augustus 1915, door de bezettende macht werd gevangen genomen en tot 22 November 1918 ononderbroken in Duitschland verbleef, zoodat hij gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting niet met aanlegster in gemeenschap geleefd heeft;

Overwegende dat, moest de Rechtbank de besluiten van aanlegger inwilligen, uit hare beslissing dan zou blijken dat het bewuste kind uit overspelige gemeenschap geboren is;

Overwegende echter dat, volgens de beginselen van ons burgerlijk wetboek, de erkenning eener overspelige afstamming voor de Rechtbanken niet mag worden nagestreefd en dit een regel van openbare orde is; dat slechts bij toepassing van andere wetsbepalingen zooals deze betreffende de ontkenning van vaderschap, de overspelige afstamming onrechtstreeks uit de beslissing der Rechtbank kan blijken, doch dat aanlegger zulke vordering niet heeft ingeleid;

Overwegende dat bijgevolg de vordering zooals deze in hoofdorde is geformuleerd onontvankelijk is;

De aanlegger echter mag worden toegelaten te bewijzen dat tijdens zijne gevangenschap in Duitschland, verweerster overspelige betrekkingen onderhouden heeft met een hem onbekenden man, welk feit passend en ter zake afdoende is;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord in openbare zitting den heer van Hille, Substituut van den Prokureur des Konings in zijn eensluidend advies.

Rechtdoende bij verstek;

Verklaart de vordering zooals deze in hoofdorde is geformuleerd, onontvankelijk;

Verklaart de rechtspleging regelmatig;

En vooraleer ten gronde te beslissen;

Alle andere meer uitgebreide of tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Laat aanlegger toe, door alle middelen van recht getuigen inbegrepen, volgende feiten te bewijzen :

Dat zijne echtgenote, gedurende zijn gevangenschap in Duitschland (van 23 Augustus 1915 tot 22 November 118) overspelige betrekkingen onderhouden heeft met een hem onbekende man;

Laat verweerster toe tot het tegenbewijs;

Stelt aan om het onderzoek met gesloten deuren voor te zitten, den heer Rechter...

Kosten voorbehouden.

NOTA. — Men had nochtans kunnen beweren dat zoolang er geen melding gemaakt wordt van de overspelige afstamming in het beslissend gedeelte van het vonnis, het bestaan ervan, enkel vermeld in de motieven geen kracht van gewijsde had bekomen. Nochtans wanneer een vonnis een echtscheiding de plano uitspreekt zijn de motieven van deze beslissing intiem verbonden aan het dispositief van het vonnis welk enkel door het bestaan der motieven kan uitgelegd worden. « Il est des cas où le dispositif ne doit point être séparé des motifs qui lui servent de base », schrijft het Repertoire Dalloz (V^o Chose Jugée N° 21) en zijne meening wordt ook aangenomen door het Repertoire Pratique de Droit Belge (V^o Chose Jugée N° 51). De Rechtspraak is in dezen zin gevestigd. (Arrest Rennes 26 feb. 1816 en arrest Rouen 10 Mei 1821 in Dalloz V^o C^o N° 87 en 215 — en eene vaste rechtspraak in België vermeld in het Repertoire Pratique de Droit Belge loc. cit. waar tusschen een vonnis van de Rechtbank van Antwerpen, van 22 April 1926, en een arrest van het Hof van Verbrekking 13 Maart 1919.) Overigens in zake echtscheiding wordt bijvoorbeeld den naam van den medeplichte aan overspel, wanneer de echtscheiding hoofdens overspel is uitgesproken, nooit vermeld in het beslissend gedeelte van het vonnis maar wel in de motieven en dat is nochtans voldoende om het huwelijk te verhinderen tusschen de medeplichtigen. De motieven hebben dus wel ook in een zekeren zin kracht van gewijsde.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

51

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

10e Kamer. — 9 Juni 1936.

Voorzitter : M. E. Hennion.

Referendaris : M. F. Lonnaville.

Pleiters : Mrs Labbé en Leboucq.

VENNOOTSCHAP ONDER GEMEENSCHAPPELIJKE NAAM. — ARTIKEL 189 (164) DER SAMENGESCHAKELDE WETTEN OP DE HANDELSVENNOOTSCHAPPEN. — VOORAFGAANDE VEROOORDEELING DER VENNOOTSCHAP NIET UITDRUKKELIJK GEVORDERD. — ONTVANKELIJKHEID. — VORDERING INGESTELD TEGEN DE VENNOOTSCHAP EN EEN VENNOOT. — ONTVANKELIJKHEID.

Bij artikel 189 (164) der samengeschakelde wetten op de Handelsvennootschappen heeft de Wetgever niets anders bedoeld dan de schuldeischer te verplichten zijn vordering tegen de vennootschap te richten en de gegrondheid ervan tegenover haar te doen vaststellen, alvorens de persoonlijke veroordeeling der vennoten te kunnen bekomen. Hij heeft niet voorgeschreven dat de veroordeeling der vennootschap voor deze der vennoten moet gevraagd worden, maar enkel dat zij hun veroordeeling moet voorafgaan.

Er wordt daartoe voldaan als de veroordeeling der vennootschap en deze der vennoten te samen aangevraagd worden, zoodat de Rechtbank in de gelegenheid gesteld is om de gegrondheid van den eisch tegenover de vennootschap te onderzoeken en daar uitspraak over te doen, alvorens de veroordeeling der vennoten uit te spreken.

Het staat den schuldeischer vrij de persoonlijke veroordeeling der vennoten niet te vorderen, of, krachtens artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek, slechts een vennoot aan te spreken.

Kaufman t/ de Vennootschap onder gemeenschappelijke naam Cambier en Van den Hende en haar vennoot Cambier.

Gelet op artikelen 4 en 6 der wet van 15 Juni 1935;

Gezien het geboekt exploot d.d. 31 December 1935, waarbij eischer de vennootschap onder gemeenschappelijke naam Cambier en Van den Hende en haar vennoot Cambier gedagvaard heeft ten einde hoofdelijk veroordeeld te worden tot betaling eener schadevergoeding ten beloope van 25.000 frank, wegens wederrechtelijke verbreking van een dienstcontract, evenals tot betaling der sommen van 50.000 frank, waarde eener documentatie, en van 5.000 frank voor commissieloon;

Ten aanzien der bevoegdheid: (zonder belang).

Ten aanzien der ontvankelijkheid:

Aangezien verweerders de ontvankelijkheid der vordering betwisten onder voorwendsel dat, in overtrekking met de bepalingen van artikel 189 (164) der samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, de voorafgaande veroordeeling der vennootschap niet gevorderd wordt en dat er bovendien slechts een vennoot gedagvaard is.

Aangezien, luidens artikel 17 der samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, de ven-

nooten onder gemeenschappelijke naam hoofdelijk aansprakelijk zijn wegens de verbintenissen der vennootschap;

Aangezien de schuldeischer eener hoofdelijke verbintenis dengene der schuldenaars kan aanspreken dien hij verkiezen wil, zonder dat deze hem het voorrecht van schuldplitsing kunnen tegenwerpen (artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek).

Aangezien van dien stelregel afgeweken wordt ter zake van verbintenissen der vennootschap onder gemeenschappelijke naam;

Dat geen vonnis, houdende persoonlijke veroordeeling der vennoten, mag worden uitgesproken vooraleer er eene veroordeeling tegen de vennootschap zij (artikel 189 (164) der samengeschatelde wetten op de handelsvennootschappen).

Aangezien deze afwijking gewettigd wordt door bij artikel 2 der zelfde wetten gehuldigde stelregel: dat zich boven de vennoten een zedelijk rechtspersoon plaatst, voorwerp van rechten en plichten, die voor eigen rekening handelt, al is het door de vennoten.

dat de derden schuldeischers een rechtstreekse en persoonlijke vordering hebben tegen de vennootschap, die in de eerste plaats aansprakelijk is, omdat zij het is, die gehandeld heeft;

Dat de aansprakelijkheid der vennoten slechts bestaat naar de mate der aansprakelijkheid der vennootschap waaruit zij voortvloeit, maar waar zij ook het onmiddellijk en dadelijk gevolg van is, zoodanig dat een tegen de vennootschap bekomen vonnis de veroordeeling der vennoten moet meesleepen zonder dat deze er de gegrondheid van kunnen betwisten;

Dat het dus noodzakelijk was de veroordeeling der vennoten wegens een voorgewende schuld der vennootschap, zolang er op een tegen de vennootschap ingestelde vordering kon beslist worden dat zij niet gebonden is;

Aangezien uit den geest waarmede artikel 189 (164) opgevat werd, blijkt dat de wetgever niets anders bedoeld heeft dan den schuldeischer te verplichten zijn vordering tegen de vennootschap te richten en er de gegrondheid van tegenover haar te doen vaststellen, alvorens de persoonlijke veroordeeling der vennoten te kunnen bekomen;

dat er daartoe voldaan wordt als de veroordeeling der vennootschap en deze der vennoten te samen aangevraagd worden, zoodat de Rechtbank in de gelegenheid gesteld is om de gegrondheid van den eisch tegenover de vennootschap te onderzoeken en daar uitspraak over te doen, alvorens de veroordeeling der vennoten uit te spreken;

dat bedoeld artikel hoegenaamd niet voorschrijft dat de veroordeeling der vennootschap voor deze der vennoten moet gevraagd worden, maar enkel dat zij die veroordeeling moet voorafgaan;

Aangezien het ook bij dwaling is dat verweerders beweren dat de vordering niet ontvankelijk is omdat eischer slechts een vennoot doen dagvaarden heeft;

Dat geen enkele wetsbepaling voorschrijft, dat de veroordeeling der vennoten met deze der vennootschap moet vervolgd worden;

Dat het den schuldeischer vrij staat de veroordeeling der vennoten niet te vorderen, of, krachtens artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek, slechts een vennoot aan te spreken;

dat hij zich niet te bekommeren heeft over de verdeling der schulden onder de vennoten;

dat het tegen den rechtspersoon bekomen vonnis alleen op de goederen van de vennootschap zal kunnen uitgevoerd worden, zoodat de schuldeischer verplicht zal zijn een nieuwe rechtsovereenkomst in te stellen tegen den vennoot op wiens eigen goederen hij zijn rechten wil doen gelden;

Ten gronde (zonder belang).

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle verdere of tegenstrijdige besluiten afwijzende, verklaart zich bevoegd ratione loci om over onderhavig geschil te beslissen;

Verklaart de vordering ontvankelijk;

Veroordeelt de vennootschap onder gemeenschappelijke naam Cambier en Van den Hende tot betaling eener schadevergoeding van acht duizend frank wegens wederrechtelijke verbreking van een dienstcontract, veroordeelt haar bovendien tot de gerechtelijke intresten te rekenen van 31 December 1935, de blootgestelde onkosten berekend op 176,50 fr., de kosten dezes en deze der uitvoering van het vonnis;

Veroordeelt hoofdelijk den vennoot Omer Cambier tot betaling van het bedrag der hierboven uitgesproken veroordeelingen.

52

VERDEGERECHT TE BEEREN

11 Februari 1938.

Vrederechter: M. Fr. Vranken.

Pl.: Mters Brusselseers, Verpoorten en Koninckx.

VERZEKERINGSRECHT. — VERSMELTING VAN MAATSCHAPPIJEN. — RECHT TOT OPVORDERING VAN PREMIËN. — VEREFFENING.

- 1) De versmelting van twee verzekeringsmaatschappijen heeft niet voor gevolg dat de opgeslorpte maatschappij geen betaling van premiën meer mag eischen.
- 2) Zij is eene «res inter alios acta» die den verzekerden niet ontslaat van de betaling zijner premiën.
- 3) Inbrengst van activa en passiva stelt geen einde aan de vereffening:
 - a) het maatschappelijk wezen blijft bestaan tot de beslissing der sluiting van de vereffening, zelfs ten opzichte der aandeelhouders.
 - b) dit is zeker het geval wanneer de algemeene vergadering aan den vereffenaar de macht verleende niet alleen om de inbrengst te verrichten doch tevens alle macht voorzien bij de wet om namens de vennootschap op te treden tot hare volledige vereffening.
- 4) Vereffening is geen reden tot verbreking of opzegging der polis.

N.V. Algemeene Limburgsche en N.V. Noordstar-Brand
t/ Geyskens Th.

Aangezien de zaken tegen verweerder ingeleid ten aanzoeke van de Algemeene Limburgsche verzekeringsmaatschappij N. V. in vereffening, door

dagvaarding van 27 September en 13 December 1937 innig met elkander verbonden zijn en dienen samengevoegd;

Aangezien aanlegster, de «Algemeene Limburgsche» verklaart te verzaken aan de eerste dagvaarding, welke op 27 September 1937 door deurwaarder Frenay aan verweerder betekend werd;

Aangezien de verweerder verklaart zich op dit punt naar rechte te gedragen en de verzaking dient aanvaard te worden;

Aangezien verweerder niet ontkent, dat hij met de eerste aanlegster eene verzekeringsovereenkomst gesloten heeft en dat hij de door haar in de dagvaarding gevraagde premiën, ingevolge de overeenkomst verschuldigd, nog niet betaald heeft;

Aangezien hij beweert, dat de vraag voor zover zij uitgaat van de eerste aanlegster niet ontvankelijk is, omdat de N. V. Algemeene Limburgsche, sedert 2 Juni 1936 versmolten is door inbreng van alle activa en passiva met de N. V. Noordstar Brand;

Aangezien het nochtans blijkt uit de publicatie in den Moniteur Belge van 12 Juni 1936 onder N° 9752, dat in dato van 25 Mei 1936 de buitengewone algemeene vergadering der aandeelhouders der algemeene Limburgsche, niet alleen eenparig besloot tot versmelting met Noordstar Brand, doch tevens een vereffenaar aanstelde en hem al de macht verleende, voorzien bij de wet, om namens de vennootschap op te treden tot hare volledige vereffening;

Aangezien, indien het waar is dat de hier boven vermelde beslissing de ontbinding der maatschappij veroorzaakt heeft met het gevolg dat zij geene nieuwe verzekeringspolissen meer mag afsluiten, het niet minder zeker is, dat zij luidens art. 178 der samengeordende wetten op de Handelsvennootschappen, blijft voortbestaan voor hare vereffening;

dat zij bij gevolg ook gehouden is, want dit is een der doeleinden der vereffening, hare rechten, voortspruitende uit vroegere overeenkomsten, jegens derden te doen gelden en de door haar aangegane verbintenissen na te leven;

Aangezien verweerder te vergeefs hiertegen opwerpt, dat de «Algemeene Limburgsche» afstand gedaan heeft van al hare activa en dat zij zelf dus niet meer het recht heeft betaling te eischen van premiën die ook werden afgestaan;

Aangezien inderdaad de Vennootschap aan derden geen rekenschap behoeft te geven over hare handelingen; dat de overeenkomst welke zij gesloten heeft met Noordstar Brand voor verweerder eene «res inter alios acta is», welke hem niet kan schaden, doch ook niet kan baten en hem o.m. niet van zijne verbintenissen kan ontlasten (art. 1165 B. W.);

dat dit des te duidelijker is, wanneer men weet door verweerders' eigen gezegden, dat hij de overdracht nooit aanvaard heeft, (art. 1275 B. W.) dat ze hem ook nooit betekend werd (art. 1690 B. W.), en hij dus aan het gebeuren gansch vreemd gebleven is;

Aangezien er ook niet kan beweerd worden, dat het inbrengen van activa en passiva een einde gesteld heeft aan de vereffening en aan het bestaan

der vennootschap, met als gevolg, dat daarna de maatschappij nog wel door derden zou kunnen gedaagd worden, doch zelf niet meer tegen derden als aanlegster zou kunnen optreden;

dat immers de tekst van art. 178 welke behelst dat de maatschappij voor hare vereffening blijft voortbestaan, algemeen is en niet zegt dat zij slechts ten voordeele van derden zou blijven voortbestaan;

dat voor de aandeelhouders het maatschappelijke wezen der vennootschap slechts verdwijnt van af de beslissing van de sluiting der vereffening, welke maar kan plaats hebben met inachtneming der voorwaarden en pleegvormen voorzien door art. 188 (zie : Deweerdt, Samensmelting van Naamloze Vennootschappen, bl. 72 en 78);

dat in het onderhavig geval, zooals hierboven reeds gezegd is, de algemeene vergadering der aandeelhouders aan den vereffenaar niet alleen de macht verleende om de inbrengst te verrichten, doch ook «al de macht voorzien bij wet om namens » de vennootschap op te treden tot hare volledige » vereffening»; dat, volgens den uitdrukkelijken wil der aandeelhouders zelf, de vereffening door de inbrengst niet gesloten is en de vereffenaar de macht bekomt om benevens het verrichten der inbrengst, onder meer de rechten uit de oefenen vermeld in art. 181 waarin begrepen is het recht om eene rechtsvordering in te spannen en in casu om betaling te vragen van verzekeringspremiën;

Aangezien trouwens eene verdwijning der maatschappij door eenvoudige verklaring van den vereffenaar dat hij het actief en passief bijbrengt, moeilijk in te denken is, want hoe zou zij in dat geval kunnen nagaan of Noordstar Brand hare verbintenissen, o.m. betaling van het passief, zal naleven en haar eventueel daartoe verplichten, indien hare rechtspersoonlijkheid niet bleef bestaan tot volledige uitvoering van al de overeenkomsten die zij vroeger met derden heeft aangegaan;

Aangezien de vraag dus ontvankelijk is en gegrond;

Aangezien voor wat den grond der zaak betreft, verweerder niet het recht heeft om de overeenkomst op te zeggen omdat de verzekering haar Limburgsch karakter zou verloren hebben;

Aangezien de Algemeene Limburgsche nog bestaat voor hare vereffening en dus haar karakter hetzelfde gebleven is; dat ter loops dient opgemerkt te worden dat zelfs in de samengesmolten maatschappij de oude aandeelhouders en zelfs een paar beheerders der Alg. Limburgsche terug te vinden zijn;

Aangezien trouwens de wet op de verzekeringen in art. 29 voorziet, dat de overeenkomst slechts kan verbroken verklaard worden indien zulks gevraagd wordt, wat hier zelfs niet het geval is, wanneer de maatschappij in falings of klaarblijkend onvermogen geworden is, doch niet wanneer zij slechts in vereffening is;

dat zolang de maatschappij hare verbintenissen naleeft, al zou zij bij veronderstelling dit ook laten doen door een andere, de verweerder niet

te klagen heeft en ook geen reden heeft om de overcenkoomst op te zeggen of te doen verbreken;

Aangezien voorwat betreft Noordstar Brand de verweerder verklaard heeft, dat hij niet instemt met de overdracht en zij hem niet beteekend werd; dat hare vraag dus ongegrond is, des te meer daar de Alg. Limburgsche zelf de rechten uit de polis voortspruitend opeischt;

Gezien art. 4, 34, 37 en 41 der wet van 15-6-1935.

Voor deze beweegredenen.

Wij, Vrederechter des kantons Beeringen, alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, zeggen dat de zaken ingeleid tegen verweerder door dagvaarding van 27 September en 13 December 1937, dienen samengevoegd;

Geven akte aan Algemeene Limburgsche dat zij

verzaakt aan de dagvaarding van 27 September 1937;

Zeggen dat de kosten hierdoor veroorzaakt ten hare lasten zullen blijven;

Zeggen hare vraag vervat in dagteekening van 13 December 1937, ontvankelijk en gegrond en veroordeelen diensvolgens verweerder om aan haar te betalen de som van 1261,20 fr., de wettelijke intresten en de kosten, beloopende 66 frank, oninbegrepen die van registratie en beteekening dezes indien daartoe grond bestaat;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar niettegenstaande alle verhaal en zonder borg.

Geven akte dat zij het geding op meer dan 1000 frank schat voorwat bevoegdheid en aanleg betreft;

Wijzen N. V. Noordstar Brand af van den eisch voor zoover deze van haar uitgaat.

Vlaamsche Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent. — Plechtige openingszitting van Zaterdag 22 October 1938.

De plechtige openingszitting der werkzaamheden van de Vlaamsche Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent is verleden Zaterdag, onder alle opzicht, schitterend geslaagd te noemen. In de ruime Assisenzaal van het Gerechtshof te Gent, die voor de gelegenheid sierlijk opgesmukt was met prachtige planten, bevond zich een uiterst talrijk gezelschap waaronder vele hoogwaardigheidsbekleeders. We bemerkten er den Heer Gouverneur der Provincie, Fredericq, den Rector der Universiteit Prof. Haesaert; den Heer Lagae, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, alsook den Heer Remy, Prukureur Generaal; talrijke raadsheeren in het Hof; Leden van het Parket-Generaal; den Voorzitter en talrijke Rechters der Rechtbank van Gent, alsook substituten van den Heer Prokureur des Konings, en verder meerdere afgevaardigden van de zusterconferenties uit heel het land, tevens was ook aanwezig de heer Lycklama a Nyeholt, Voorzitter der Nederlandsche Advocatenvereniging.

De Heer Pholien, Minister van Justitie, luisterde deze plechtige zitting met zijn aanwezigheid op en nam plaats op het verhoog ter rechterhand van den Voorzitter Mr Varendonck, naast wien aan de linkerzijde de Heer Stafhouder der Balie was gezeten.

Na de vergadering geopend te hebben sprak Mr Varendonck met warme welsprekendheid en in een schitterende taal de merkwaardige rede uit die wij hierna laten volgen.

* * *

*Excellentie, Mevrouwen, Mijne Heeren,
Waarde Confraters,*

Het is mij een aangename plicht Uwe Excellentie te mogen verwelkomen op deze plechtige vergadering. Uw aanwezigheid vereert ons ten zeerste. Onze gulhartige uitnodiging hebt Gij welwillend aangevaard en vriendelijk beantwoord. Wij danken Ued.

voor dit edelmoedig gebaar dat ons hart met vreugde vervult, dat ons gemoed ontroert en dat onze erkentelijkheid doet opwellen!

Ook aan al de andere aanwezigen, en in 't bijzonder aan de heeren Magistraten, de hooge administratieve overheden en de heeren afgevaardigden van andere conferentiën en der Vlaamsche kultuurverenigingen, gaat onze innigste dank omdat zij, door hunne aanwezigheid, blijk geven van de sympathie die zij gevoelen voor de werking onzer Vlaamsche Conferentie.

Hooggeachte Toehoorders,

Het is niet zonder een zekere beklemming om het hart dat wij het voorzitterschap waarnemen dezer plechtige openingszitting, waarmede de Vlaamsche Conferentie der Balie van Gent haar jaarlijksche activiteit inzet.

Heden wordt immers een nieuwe schakel gesmeed aan de keten die, door de vervlogen tijden heen, onze Conferentie bindt met het jaar 1873, stichtingsjaar der Vlaamsche Conferentie te Gent, de oudste Vlaamsche Conferentie van het land!

Ons werd thans de fakkel toevertrouwd die in den loop der vervlogen en vaak sombere jaren, zóo roemrijk hoog gehouden werd door krachtige armen, en waarvan de lichtstraal zóo klaar en scherp den weg afbakende die moest gevolgd worden.

« In 't verleden ligt het heden, en in 't nu wat worden zal » riep de dichter uit, en diep treft ons de groote waarheid die in die woorden besloten ligt.

Daar waar anderen den grond ontgind, en erop geploegd en gezaaid hebben, schiet thans welig een veelbelovenden oogst op.

Daar waar anderen, trots onverschilligheid en ondank, trots spot en laster, miskenning en vervolging, geijverd en gestreden hebben, zien wij thans

het Vlaamsche recht zegevieren en algemeen erkend worden.

Doch wat velen, ten onrechte, als een einddoel beschouwen mag echter slechts, op het kultureel plan althans, als een vertrekpunt en als een middel beschouwd worden.

Het zijn slechts de eerste vruchten die wij in de gouden Herfstzon zien rijpen hebben op den jongen doch veelbelovenden stam.

De vervlaamsching van het onderwijs en de vervlaamsching van het gerecht mag niet enkel van het al te enge en te positieve gezichtspunt, der loutere verwezenlijking eener politieke betrachting, beschouwd worden.

Wij moeten ons veeleer plaatsen op een edeler standpunt, op een hooger peil, namelijk dit der kultuur, der wetenschap en der volksverheffing.

Laten wij een oogenblik blijven stilstaan bij de ontwikkeling van dit begrip.

Het wordt algemeen aangenomen dat de ontwikkeling der wetenschap het best gediend is, en vaak haar hoogtepunt bereikt, in tijden waarin noch strijd noch onrust noch andere stoornissen het stille werk der intellectuele concentratie komen vertroebelen. De ware wetenschap voelt zich niet thuis in de politieke arena, en houdt zich ver van het forum der sociale woelingen. Daar waar onze juristen vroeger dikwerf het kostbaarste van hun krachten en het beste van hun tijd verspilden in een ondankbaren strijd, zullen zij thans gansch hun aktiviteit kunnen wijden aan de studie en de beoefening der rechtswetenschap zelf.

In Vlaanderen is thans door de beschikking der wet de voertaal in het onderwijs, in de administratie en in het gerecht, het Nederlandsch geworden.

Aan de Vlamingen werden de middelen eener ruime kulturele autonomie geschonken, waarvoor zij dankbaar zijn, en waarover fier mogen en moeten zijn al die er toe bijgedragen hebben, omdat zij, door het Vlaamsch recht te huldigen, in werkelijkheid het gansche land hebben gehuldigd en gediend.

Niets staat derhalve de ruime en breede ontplooiing der Vlaamsche rechtswetenschap, der Vlaamsche juridische kultuur in den weg.

In eigen taal, in moedertaal zal de Vlaamsche jurist thans zijn hooger onderwijs genoten hebben, en zal hij tot de hoogste volmaking en ontwikkeling kunnen opgaan bij den uitbouw zijner carrière.

Dat men niet opwerpe dat op het stuk van wetenschap of kultuur de taal slechts een gansch ondergeschikte rol speelt, of te vervullen heeft, dat wetenschap geen eigen taal heeft zooals Kunst geen volk of eigen bodem kent.

Onzes dunks heeft men maar al te veel de rol der taal onderschat.

Vooreerst hebben wij den invloed der taal op de rechtelijke terminologie. Zooals het recht zelf voortdurend in evolutie en beweging is, zoo is het ook het geval met de juridische benamingen, welke allermint in een definitief-vesten vorm besloten liggen. Vruchteloos zou men opwerpen dat, aan de hand van de juridico-philologische vertaling van al de wetboeken, wetten en termen, de rechtelijke ter-

minologie voor goed gevestigd is. De rechtelijke terminologie is immers in voortdurende wording en ondergaat een onafgebroken evolutie; in zekere mate is zij verbonden aan het leven zelf der taal.

Edmond Picard zegde reeds terecht : « les expressions juridiques sont, à de rares exceptions près, des esquisses, des ébauches sans cesse reprises. » (1)

En wat kan niet gezegd worden over de overwegende rol der taal in het geschreven en gesproken woord?

Men kan misschien verscheidene talen spreken, men kent er echter maar één; deze waarin men denkt, deze waarin men spontaan en als onbewust zijn gevoelens en gedachten uitdrukt, deze welke moeder ons schonk bij de geboorte, deze waarmede wij vergroeid zijn en waarmede gansch ons wezen is doordrongen : de moedertaal.

Het is in zijn eigen spraak dat de Vlaamsche jurist op de meest trouwe en nauwgezette wijze zijn gedachten onder woorden zal kunnen brengen; alleen zijn taal kan hem het aangevoeld juiste woord geven omdat hij zich alleen in zijn taal thuis voelt in het subtiële spel der woordschakeeringen; slechts in zijn spraak zal hij zich wagen op de meeslepende vleugelen van een impetueus lyrisme, zooals hij slechts in zijn spraak zinnen weet te bouwen waaruit straalt de warmte der overtuiging of den gloed van geestdrift, of woorden weet te vinden die streeken als vioolsnaren of striemen als geeselslagen.

Ook de Vlaamsche rechtsgeleerde die aan zuivere wetenschap doet, zal in eigen taal op de meest volmaakte wijze zijn stelsels kunnen ontwikkelen, zijn commentaren kunnen neerschrijven of zijn begrippen kunnen toelichten. Zoowel in den geest van den schrijver als in den geest van den lezer, zal het woord zijn juiste, wel bepaalde beteekenis hebben; en zal het gebruikte woord en zinswending, geen plaats laten aan dubbelzinnigheid of verkeerde opvatting.

Niet alleen den grond doch ook den vorm zal door juristen welke in eigen taal schrijven beter en gemakkelijker kunnen verzorgd worden. Niets verzet er zich tegen dat de meest abstracte of diepste begrippen omschreven worden in vaardigen stijl; vormschoonheid siert het gedacht, zij omlijnt het en maakt het aantrekkelijker; het is de mooie bloem in een keurige vaas.

Buiten de ontwikkeling der Vlaamsche juridische kultuur die ten gevolge van de vervlaamsching van hooger onderwijs en gerecht in de mogelijkheid gesteld is een hooge vlucht te nemen, en die in zich draagt de hoop van blijde en groote verwachtingen, dient de toestand ook op het sociaal plan in oogen-schouw genomen te worden.

Het Recht doordringt en dooradert als 't ware gansch het maatschappelijk leven van ons volk; de rechtsbedeeling oefent een geweldigen invloed uit op de volksgemeenschap. De roeping van een volk ligt evenals deze van den enkeling in de geheele en volledige ontwikkeling van zijn leven. En in dit leven speelt het recht en ook het gerecht een onbetwistbaar groote rol. Het Fransch in het gerecht vormde de kloof waarachter het volk den indruk had op-

gedaan dat het hoogste gezag in het land slechts een volksvreemde expressie was en kon zijn.

Het uitsluitend hooger onderwijs in de Fransche taal had aan het volk de overtuiging ingeprent dat enkel maar tot een hooger gemeenschap kon opgeklommen worden door de kennis van het Fransch. Aan de kennis van het Fransch werd derhalve alles opgeofferd, en als men deze bereikt of meende bereikt te hebben dacht men tot de grootste mogelijke kultureele ontwikkeling gekomen te zijn, zonder dat men het bijzonder noodig achtte zich verder en dieper te ontwikkelen, of er zelfs aan dacht een hogere volmaking te zoeken in eigen oorspronkelijkheid of in eigen taal.

En wat al verkeerde begrippen werden dienaangaande niet verspreid. « Men verwacht steeds, » zoo drukte de heer Victor zich uit, « de nuttige kennis » van een vreemde taal, — die niet genoeg kan aangemoedigd worden, — met de vervreemding van » eigen aard, die geldt als de onontbeerlijke voorwaarde van hooger leven. De juristenstand is een midden waarin men in het Vlaamsche land zoo veel exemplaren vindt van diegenen die hun eigen aard vreemd zijn geworden, die elke verfijnde uitdruktingskracht in eigen taal hebben verleerd, » zonder nochtans het wezenlijk taalgevoel der » vreemde taal te beheerschen. Zij beseffen geenszins hun eigen minderwaardigheid. » (2)

En hier kan ook een passend citaat gedaan worden uit de merkwaardige mercuriale uitgesproken door den heer Hayoit de Termicourt, Procureur Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, in de plechtige openingszitting van 16 September 1935.

« De vergissing door het meerendeel der voorstaanders van 't Fransch in België begaan, ligt » hierin: zij hebben gemeend dat de Vlaamsche » beweging zich niet in alle lagen vertakte, dat het » volk haar gansch onverschillig was, dat het enkel » gold een gril van letterkundigen of een troef in » het spel van politiekers.

» Gewis tegen het verspreiden van de Fransche » taal is Vlaanderen nooit gekant geweest; nooit » heeft het de uitroeiing of wering van 't Fransch » gevraagd of gewenscht en, heden zelfs, heb ik er » dikwijls over hooren klagen dat de jongste wetgeving op het onderwijs een te geringe plaats » toekende aan het aanleeren van 't Fransch. Maar » nooit dan ook, in den loop zijner geschiedenis, » heeft het volk aangenomen dat zijn taal aanzien » zou worden als een lagere taal, goed voor lieden » zonder voldoende opvoeding. Derhalve van den » beginne af, heeft het taalvraagstuk het volk be- » langstelling ingeboezemd; Vlaanderen heeft zich » met kalmte maar dan ook vol vertrouwen aan de » zijde geschaard van degenen die het karakter en » den eigen aard van zijn ziel en taal wilden doen » eerbiedigen.

» Sommigen hebben ook uit het oog verloren dat » de gerechtshoven en de rechtbanken verheven » centra uitmaken van intellectueel leven; zij hebben de opdracht onderschat, welke den juristenstand op sociaal gebied wordt toegeschreven. » (3)

Hoe edel is dan ook de taak die aan de Vlaamsche juristen is voorbehouden: mede te helpen aan de

ontwikkeling van het volk waaruit zij gesproten zijn, en in het midden waarvan zij leven; het te ontvoegen en te verheffen, in hen zelf eerst en vooral en door hen zelf nadien.

Zij hebben als eersten plicht zichzelf, naar eigen volksaard, te ontwikkelen door studie en rechtspraktijk, dan zullen zij het recht onderwijzen in de taal van het volk; in de politiek zullen zij aandachtig gehoor geven aan de verzuchtingen en betrachtingen die opstijgen uit het diepste der volksziel; in de gerechtszalen zullen zij de taal spreken der Vlaamsche rechtsonderhoorigen, en als rechters zullen zij recht spreken in de taal van het volk.

Zóó zal het volk als 't ware het recht in zich zien en voelen leven, zóó zal het volk het grootsche en verhevene werk van het gerecht medeleven; zóó geschiedt gerechtigheid ten overstaan van het volk, en is gerechtigheid ten slotte niet het opperste doel van het recht?

« Il faut, zegt E. Picard, que le droit qui a été » enlevé à la masse, au peuple, à l'homme, à la » race humaine, soit rétabli dans ses conditions » primitives et que désormais, quand on pose un » problème de législation ou quand un savant s'occupe d'un problème de Droit regardant en lui-même et ne considérant que ses conceptions, il » écoute aussi le profond murmure de la masse d'où » le droit surgit. »

En wie zal het ons euvel durven duiden, wie zal er zich aan kunnen ergeren dat wij Vlaamsche juristen, dat onze Vlaamsche Conferentie ijvert voor de ontwikkeling en de volmaking der Vlaamsche rechtswetenschap en juridische kultuur; dat onze grootste betrachting is, heraan te knoopen met de fierheid en de grootheid van een roemrijk verleden.

Ieder onbevooroordeeld en eerlijk mensch zal niet alleenlijk ons streven begrijpen en aanmoedigen, doch het zal hem met fierheid vervullen; als Vlaming zal hij de herwording van een vervallen grootheid medeleven, en als Waal zal hij voelen dat, wat Vlaanderen tot roem, België tot eer strekt, en dat, waar Vlaanderen groot wordt, gansch de natie aan die grootheid deelachtig wordt. Het licht is ongebonden en sluit zijn stralen niet in; en de voedende stroom op eigen bodem ontsproten brengt ook vruchtbaarheid aan verre oevers.

Die, welke dat niet zien of begrijpen hebben wij enkel ons medelijden te schenken om één zóó groote verblindheid of verbittering, die hen belet te zien.

Wij herhalen en bevestigen het nogmaals, ons streven naar Vlaamsche kultuur mag niet als het negeeren beschouwd worden van andere kulturen, onze liefde voor het Vlaamsch mag niet vereenzelvigd of verward worden met haat of afkeer voor het Fransch. Iets moet echter primeerend zijn, namelijk eigen kultuur; de wetenschappelijke opleiding, de ontwikkeling en de volmaking in eigen taal, naar eigen aard en oorspronkelijkheid. Geen rijker kroon dan eigen schoon! Voor het overige zijn wij de meening toegedaan dat geen enkele kultuur ter wereld absoluut is of eenig monopolie bezit, en dat een bewust intellectueel zich veelzijdig te ontwikkelen heeft en moet putten aan de meest verscheidene kultureele bronnen.

Er zal een tijd komen, en hij is misschien zeer nabij, dat men de erkenning der Vlaamsche rechten en meer bepaaldelijk het invoeren van het Vlaamsch in het hooger onderwijs en in het gerecht zal beschouwen als iets doodgewoon-normaal en noodzakelijk; dat men zich zal afvragen hoe het anders zou kunnen zijn, en dat men zich bezwaarlijk zal kunnen voorstellen dat het zoolang anders geweest is; zooals wij ons thans schier niet kunnen indenken op het gebied der sociale wetgeving, dat, rond het begin dezer eeuw nog, kinderen in de fabriek werkten van hun tien jaar af, en dat mannen en vrouwen zich in de werkhuizen afsloofden gedurende 12 en 14 uur per dag.

De tijdsafstand zal de laatste verblindheid doen wegvallen, en de grimmigste passie tot bezinking brengen als modder op den bodem van een spiegelhelder water.

Dat de regeering ons streven begrijpt blijkt ten overvloede uit de radiorede in haar naam uitgesproken door eerste-minister Spaak in Juli l.l. En alhoewel onze conferentie zich hoegenaamd op geen politiek terrein beweegt, kan ik niet aan de bekoring weerstaan een korte aanhaling te doen uit voormelde rede.

« ... Wij mogen ons zelf niet verbergen dat wij » nog steeds voor de fouten en misstappen betalen » die zeer langen tijd in België bedreven werden.

» Ik meen dat thans niemand de gegrondheid » loochent van een zeer groot aantal grieven der » Vlamingen. Doordat men hun te laat, of met een » nauwelijks verdoken tegenzin, voldoening heeft » gegeven, heeft men slecht zaad gezaaid en menige » overdreven campagnes toegelaten.

» Mijn collega's en ik zelf willen de volledige en » loyale toepassing der taalwetten...

» Maar wij weten dat het Vlaamsche vraagstuk » niet alleen een kwestie van taalgebruik is, dat de » kwestie van taalgebruik slechts een zijde is van » een veel ruimer kultuurvraagstuk, dat zijn oplossing moet vinden in de volledige ontplooiing der » gevoelens van een geheel volk. Daarom is het dat » wij ons namelijk gehaast hebben de Vlaamsche » Academies in te richten en in werking te brengen.

» De Walen hebben ten andere niets te vreezen » van dergelijke politiek. Hun economische en intellectuele rijkdommen zullen nog groeien door het » contact met een Vlaanderen dat zich in volle be- » drijvigheid bevindt. » (5)

Het past hier ook een dankbare hulde te brengen aan de magistratuur welke, met het oog op de verlaamsching van het gerecht, de wet trouw heeft nageleefd, aldus de verbintenis huldigende welke plechtig verkondigd werd in de openingsrede gehouden door den heer Procureur-Generaal Hayoit de Termicourt : « welke ook onze meening over het » taalvraagstuk weze, welke voorkeur ook de onze » zou kunnen geweest zijn, *wij zullen de wet nauw- » gezet toepassen.* »

(1) Edm. Picard « Le Droit Pur », blz. 138.

(2) René Victor « Een Eeuw Vlaamsch Rechtsleven », blz. 5.

(3) R. Hayoit de Termicourt « Beschouwingen over de wet van 15 Juni 1935 », blz. 9.

(4) Edmond Picard « Le Droit Pur », blz. 378.

(5) R. Hayoit de Termicourt Op. cit., blz. 53.

Een paar weken geleden vernamen wij met verlagenheid het droevig nieuws van het afsterven van onzen confrater, den heer Leonard Willems. De heer Willems was vanaf het eerst uur een trouw en ijverig lid onzer conferentie, hij werd er de gezaghebbende voorzitter van in bange en lastige jaren van haar bestaan, namelijk deze die volgden op de ontredde en verwarring uit den wereldoorlog ontstaan.

Wij richten tot zijn nagedachtenis een diepontroerende hulde, en bieden aan zijn geëerde familie de uitdrukking onzer gevoelens van oprechte deelneming in den rouw die haar getroffen heeft.

En om te eindigen is het onzen plicht in deze plechtige openingszitting piëteitvol te herdenken al deze die ons zijn voorgegaan; de noeste baanbrekers, de stille werkers der eerste jaren toen al wat Vlaamsch was, helaas zoo diep miskend, misprezen, bespot en beschimpt werd. In gouden letters prijkt hun naam in de annalen onzer Vlaamsche Conferentiën, en onvergankelijk zal hun gedachtenis in onze harten blijven leven; tegenover allen zijn wij de grootste erkentelijkheid verschuldigd. Hun nagedachtenis zal ons richten in de uren van vertwijfeling, zij zal ons opbeuren in bange uren van moedeloosheid of tegenslag, zij zal ons het zelfbetrouwen aanleeren. Zij zal ten slotte de voedende kracht zijn die ons steunen zal in het streven naar hooger leven.

* * *

Deze rede werd op enthousiast applaus van heel de vergadering onthaald.

Daarna kwam aan de beurt Mr Spanoghe, die als onderwerp voor zijn voordracht had gekozen :

« *De Strijd tegen den Woeker* ».

Het was een diep ingestudeerde, zeer wetenschappelijke uiteenzetting die door Mr Spanoghe sober en klaar werd voorgebracht. Hij wist van dit omvangrijk onderwerp een merkwaardige synthese samen te stellen, die de aandacht van de aanwezigen gedurende meer dan een uur gespannen heeft gehouden.

Het is niet mogelijk in enkele woorden een samenvatting te geven van de uitstekende rede van Mr Spanoghe, doch wij kunnen onze lezers mededeelen dat ze in een van de aanstaande nummers van het « Rechtskundig Weekblad » in extenso zal worden gepubliceerd.

De Heer Stafhouder De Cock kwam daarna aan het woord om zijne meening mede te deelen over de voordracht van Mr Spanoghe, waarvan hij de groote hoedanigheden ten zeerste prees. Hij richtte daarna eenige diepgevoelde woorden tot de jongere advocaten aan de Gentsche Balie en wees hen op het groote en verhevene van de taak die hen wachtte, taak die ook van hen een volledige en onvoorwaardelijke eerbied eischte voor de traditioneele beroepsregels.

* * *

Na deze zoo prachtig geslaagde vergadering wordt er in een der zalen van het Hof een thee

opgediend waarop talrijke magistraten en advokaten aanwezig waren.

Wij mogen niet nalaten hier het uitstekend initiatief te vermelden dat door Mr Varendonck was genomen door het uitnoodigen op deze plechtige feestzitting van een vertegenwoordiger der Nederlandsche Advokatenvereniging. Het was de Voorzitter van deze vereniging zelf Mr Lycklama a Nyeholt die er aan gehouden had te Gent aanwezig te zijn. Dit blijk van genegenheid en waardeering van onzen Nederlandschen confrère werd door al de aanwezigen ten zeerste op prijs gesteld.

's Avonds vergaderden meer dan honderd deelnemers rond een overheerlijken feestdich in een der zalen van het Posthotel. Er heerschte een uiterst genoeglijke atmosfeer en tusschen lekkere spijzen en fijne dranken werden ontelbare tafelreden gehouden. Deze die uitgesproken werd door den Heer Minister van Justitie Pholien, die op het feestmaal aanwezig was en waarvan wij den tekst hierna laten volgen, werd door een lang ovatie begroet.

* * *

*Mijnheer de Voorzitter,
Heeren Magistraten,
Waarde Confraters,*

Van ganscher harte, kom ik U zeggen hoe verheugd ik ben, mij in uw midden te bevinden. Het ambt van Minister van Justitie sluit een aanzienlijke taak in zich die alle mogelijke zorgen en ook alle vreugden medebrengt.

Maar waarom over mijne zorgen spreken? Wij zijn hier op een feestvergadering.

Onder mijn vreugden wil ik er één vernoemen, waarvan ik het belang niet mag onderschatten, de vreugde namelijk die mij wordt geschonken telkens als er mij, vanwege mijn confraters, een blijk van sympathie ten deel valt (vergeet niet dat ik een groot deel van mijn leven — drie en dertig uiterst gelukkige jaren — bij de Balie heb doorgebracht).

Door mij uit te noodigen hebt gij mij, Waarde Heer Voorzitter, een zeer groote eer bewezen en herhaaldelijk hebt gij mij uiterst vriendelijke woorden gezegd, die mij diep hebben getroffen. Ik heb, voor een korte wijle, de strenge atmosfeer van een ministerieel Departement verlaten en thans bevind ik mij onder U, niet alleen te midden van confraters maar ook in een kring van vrienden. Want dit is U misschien onbekend: het is niet de eerst maal dat ik de openingszitting van de Vlaamsche Conferentie te Gent kom bijwonen. Ik heb de eer gehad de Conferentie van de Jonge Balie te Brussel voor te zitten; Meester Willems, uw voorzitter van toen, wiens verlies wij nog altijd betreuren, had mij eveneens de eer aangedaan mij op uwe Conferentie uit te noodigen en het is werkelijk opgetogen dat ik die vergadering verlaten heb, waarvan ik de aangename herinnering aan een algemeene sympathie mededroeg. Dit was in November 1923, en ik kan U verzekeren dat het aandenken ervan mij nog altijd frisch in het geheugen ligt.

Er is iets anders nog dat me met vreugde vervult

en dat ik U moet toevertrouwen zonder dat gij er een teeken van hoogmoed in hoeft te zien: Het is niet lang geleden dat ik de eer heb in de Regeering te zitten; misschien is er niets dat mij daartoe voorbestemd heeft. Niets? Jawel: de beoefening van het ambt van advocaat was ten minste een uitstekende voorbereiding voor mij; de beoefening van dat ambt leert ons te willen dat de rechtvaardigheid heersche; zij leert ons de kunst om een vraagstuk te doorgronden zij leert ons vooral andermans ziel te kennen, te voelen.

Ik kan U verzekeren dat, zoodra ik aan het Departement van Justitie ben gekomen, ik mij een grondig besef heb willen eigen maken van een vraagstuk dat meer dan vier miljoen mijner medeburgers zoo diep ter harte gaat: de taalkwestie.

Zooals het U bekend is, genoot ik een Fransche opvoeding; ik houd veel van mijn taal en van de cultuur die zij mij schonk; het spreekt dus van zelf dat ik de liefde voor uw taal en voor uw cultuur volkomen begrijp.

In al de handelingen van mijn ministerie heb ik van dat begrijpen zoo goed mogelijk doen blijken en ik heb het vast besluit genomen dat ik mij, in al de handelingen die eenig verband konden hebben met de rechtsbedeeling in Vlaanderen, volkomen rechtenschappen, volkomen rechtzinnig zou toonen en het bewijs zou leveren van mijn diep verlangen om al uw liefste wenschen te gemoet te komen.

Heb ik dat bewijs geleverd? Misschien, als ik de rechtzinnigheid van mijn gevoelens vergelijk met de blijken van vriendschap en waardeering welke Gij me bij mijn komst hebt willen betuigen...

* * *

De Voorzitter van de Vlaamsche Conferentie der Balie van Gent, Mr Varendonck, verdient van harte gelukgewenscht te worden met het zoo bijzonder welslagen van dezen feestelijken dag.

BIBLIOGRAPHIE

P. WOUTERS en M. POLL. — *Du régime des malades mentaux. — 2de édition du Régime des aliénés en Belgique, door Th. Wouters. — 1938. — Etabliss. Bruylant. — Brussel.*

In 1892 verscheen het bekend commentaar van den heer Th. Wouters betreffende het regime der krankzinnigen in België. Het was een commentaar der wet van 28 December 1873-25 Januari 1874. Dit werk had een zeer groote vermaardheid verworven, doch het was zeldzaam geworden. Een nieuwe uitgave drong zich op.

Al zijn de wetten, die in de eerste uitgave gecommenteerd werden, nog niet gewijzigd geworden, toch heeft de wetgeving van 9 April 1930 op de abnormale misdadigers zekere nieuwe bepalingen in toepassing gebracht die in innig verband staan met de voornoemde wetten.

Deze nieuwe uitgave is dan ook geen herdruk van de vorige, doch in belangrijke mate een nieuwe bewerking door de heeren P. Wouters, raadsheer bij het Hof van Verbreking, en M. Poll, directeur-generaal bij het Ministerie van Justitie.

Het eerste gedeelte van het werk heeft betrekking op de verschillende wettelijke voorschriften betreffende de gestichten voor krankzinnigen, hun inrichting, het toezicht dat er op de zieken wordt uitgeoefend en de wijze waarop de plaatsing en de bevrijding van krankzinnigen gebeurt.

Verdere kapitels worden gewijd aan het toezicht over de geesteszieken die in hun familie verblijven, over de minderjarige krankzinnigen en de abnormalen.

Eindelijk behandelt een groot gedeelte van het werk de burgerlijke rechtspositie van de geesteskranken en worden achtereenvolgens uitvoerig proceduren onderzocht van interdictie, van plaatsing onder gerechtelijken raadsman, benoeming van een voorloopigen beheerder en de aanstelling van een notaris om de zieken te vertegenwoordigen, ook wordt nog het vraagstuk der aansprakelijkheid van de geesteszieken behandeld.

Het werk wordt besloten met formules betreffende de verschillende proceduren aangaande de besproken onderwerpen en met den tekst van de wetten.

De rechtspraak werd volledig bijgewerkt tot op onzen dag en het is zonder twijfel dat deze nieuwe uitgave die aan alle vereischten van degelijkheid en volledigheid beantwoordt een leemte vult die meerdere malen in de laatste jaren intens gevoeld is geworden.

R. Victor.

L. FREDERICQ, Gouverneur der Provincie Oost-Vlaanderen. — URBANISATIE EN PROVINCIE. — Provincieraad van Oost-Vlaanderen, gewone zitting van 1 October 1938.

De openingsrede, welke de Heer L. Fredericq, Gouverneur der Provincie Oost-Vlaanderen heeft gehouden bij de opening van de gewone zitting van den Provincieraad op 1 October 1938, is in afzonderlijken druk verschenen. Een rede over een zoo actueel onderwerp als de urbanisatie, uitgesproken door een zoo uitstekend jurist als de gewezen rector der Gentsche Universiteit, moest natuurlijk uiterst belangwekkend zijn.

De Heer Fredericq wijst eerst en vooral op het verkeerde begrip dat thans nog steeds verspreid is betreffende de urbanisatie, dat nog veel wordt gedacht als vastgehecht aan het begrip stad. Het urbanisme dient veel breder opgevat te worden en wel als de wetenschap, die de uitbreiding van de menschelijke nederzetting en de kunst der ontwikkeling in de ruimte in goede banen leidt. Onze wetgeving verstrekt tot nu toe hoofdzakelijk aan de gemeente de macht om over urbanisatie-vraagstukken te beslissen. De auteur vat de wettelijke bepalingen op dit stuk samen en doet er de tekortkomingen van uitschijnen.

In welke mate kan nu de provinciale overheid het urbanisme beïnvloeden? Deze mogelijkheden zijn zeer beperkt. De wet van 28 Mei 1914 laat enkel toe dat de provincie toezicht houde in zake estetik der provinciale wegen. Deze toestand zou dienen gewijzigd te worden en de schrijver haalt het voorbeeld aan van de Nederlandsche woningenwet van 22 Juni 1901. Hij bespreekt daarna het in den Senaat neergelegd wetsontwerp betreffende de urbanisatie. Dit wetsvoorstel voorziet een belangrijke rol voor de Bestendige Deputatie om bij de uitvoering van werken, waarbij verschillende gemeenten betrokken zijn, de eenheid van opvatting te bevorderen.

De heer Fredericq is van oordeel dat, zonder op de aanneming van de nieuwe wet te wachten, het tot stand brengen van een speciale urbanisatie-commissie groote diensten zou bewijzen.

INGEZONDEN BIJDAGEN

NIEUWE WETSBEPALINGEN IN ZAKE RANGREGELING

Andere vereenvoudigingen zijn noodzakelijk

Op 30 Juli 1938 zag de lang verwachte wet over de rangregeling (en het uitstel en de schorsing van ten uitvoerleggingen (art. 1244 B. W. B.) eindelijk het licht, doch men had gehoopt dat de ouderwetsche wetsbepalingen betreffende de rangregeling een definitieve en radicale wijziging zouden ondergaan hebben. Helaas, slechts gedeeltelijk werd de verouderde rechtspleging — een onzin in onze tijden — vereenvoudigd.

Vóór de nieuwe wet van 30 Juli 1938 (verschenen in het Staatsblad van 5 Aug. 1938, blz. 4927) telkens de beslagene partij bij de consensuele rangregeling (art. 102 Wetb. burg. rechtspl.) niet verscheen, moest men de lange en zeer kostelijke rechtspleging van rangregeling, voorzien in art. 103 en volgende der wet van 15 Augustus 1854 vervolgen. Al waren al de ingeschreven schuldeischers na verkoop op onroerende inbeslag-neming of verkoop bij dadelijke uitwinning het eens over de rangregeling der verschillende inschrijvingen en over het bedrag der aandeelen in den verkoopprijs aan ieder schuldeischer toe te bedelen, dan nog moest er tot de rangregeling overgegaan worden voor het gerecht. Deze ouderwetsche procedure werd, God zij dank! vervangen door art. 4 der nieuwe wet, ingelascht onder art. 102bis van de wet van 15 Augustus 1854. Men begrijpt niet hoe het mogelijk is dat dergelijke wijziging niet vroeger werd voorgesteld en door de Kamers gestemd. Hieruit volgt de noodzakelijkheid van de gerechtelijke hervormingen aan specialisten toe te vertrouwen, wat indiening en opstel van voorstellen betreft.

Voortaan, wanneer de ingeschreven schuldeischers en de schuldeischers die een voorrecht hebben op het bij rechtsmacht verkocht goed het eens zijn, zijn zij gerechtigd den rang onder hen onderling te regelen en onder hen den toewijzingsprijs voor notaris te verdeelen buiten de aanwezigheid van de beslagene partij zelve, mits een aanmaning om voor den notaris te verschijnen aan laatstgenoemde te doen beteekenen, dertig dagen vóór den dag door den notaris bepaald voor de consensuele rangregeling. Deze aanmaning moet dag en uur en plaats der vergadering alsook de grondslagen der verdeling van den toewijzingsprijs tusschen de schuldeischers vermelden. De tekst van artikel 102bis dient ook op straf van nietigheid in de aanmaning overgeschreven. In geval van niet verschijning van de beslagene partij op deze aanmaning, zal de akte van rangregeling tusschen de ingeschreven schuldeischers, voor notaris verleden worden. De hypotheekbewaarder zal de ambtshalve genomen inschrijving tot zekerheid van betaling van den prijs, doorhalen, alsook de overschrijving der exploten van bevel en beslag-neming, op vordering door de schuldeischers gedaan in de akte zelve van rangregeling, die de algehele uitbetaling door den koper van zijn toewijzingsprijs zal vermelden, en op voorlegging, desgevallend, van het ontvangstbewijs van betaling ter Deposito en Consignatiekas van het overschot van den prijs, aan de beslagene partij toekomende. (Art. 102bis.)

Wanneer het bedrag der schuldvordering door de schuldeischers ingediend, de algeheelheid der te verdeelen sommen inneemt, de niet-verschijning bij de verrichtingen der rangregeling van andere ingeschreven schuldeischers of chirographaire schuldeischers die

hun bevel hebben doen overschrijven, belet niet meer dat het goed vrij en onbelast wordt overgedragen aan den koper door de consensuele rangregeling.

De rangregeling wordt op geldige wijze gesloten door de schuldeischers komende in batigen rang, op voorwaarde dat de andere schuldeischers, zooals hierboven aangemaand, in gebreke blijven te verschijnen. Deze aanmaning wordt op geldige wijze beteekend ter woonplaats in de inschrijving gekozen.

De akte vermeldt dat al de bovenvermelde pleegvormen vervuld zijn en ook de betaling door den koper van zijn koopprijs. De aanmaningen worden bij de akte gevoegd.

Al de inschrijvingen en overschrijvingen — en deze beschikking is voorzeker van het allergrootste nut —, die de verstekdoende schuldeischers aanbelangen, zullen doorgehaald worden door den hypotheekbewaarder, op vordering gedaan in de akte door de tusschenkomende partijen.

Deze eerste nuttige wijziging in de rechtspleging der rangregeling zou ons inziens verder moeten doorgedreven worden in de rechtspleging zelve der rangregelingen, wanneer deze nog door het gerecht dienen vastgesteld.

Men weet hoe talrijk en hoe duur de verschillende akten der rechtspleging zijn in zake minnelijke of gerechtelijke rangregeling. Men ziet de reden niet in in onze tijden om dewelke men eene verouderde proceduur nog zou in stand houden. Waarom de proceduur van minnelijke rangregeling nog voorts inleiden door verzoekschrift en oproepingsbrieven, gevolgd door een proces-verbaal van minnelijke rangregeling voor den Voorzitter, waarin — bij gebrek aan akkoord hetgeen commissaris moet benoemen, of partijen verwijzen naar de terechtzitting, naarmate er meer dan drie ingeschreven schuldeischers zijn of niet. Het zijn nuttelooze kosten en louter verlies van tijd. De ondervinding leert dat bijna geen rangregeling eindigt door akkoord voor den Voorzitter.

De menigvuldige akten van de gerechtelijke regeling zouden ook dienen vereenvoudigd. In de plaats van het verzoekschrift tot benoeming van een rechter-commissaris, het verzoekschrift tot toelating om de ingeschreven schuldeischers aan te manen, de aanmaning zelve, het P. V. van opening van de rangregeling, de akten van overlegging, de aanzegging der voorloopige rangregeling, gevolgd van mogelijke verwijzing naar de terechtzitting, enz., enz. Waarom de rangregeling niet inleiden onmiddellijk door *dagvaarding van alle partijen* voor de rechtbank en deze vraag te behandelen als een gewone vordering? De kosten (uitgaven) die kolossaal groot geworden zijn zouden zeker hierdoor verminderen, daar, men vergeet het allicht, elke akte door een rechter ondertekend, zelfs een uitstel in rangregeling, 50 fr. registratierecht kost. De pleitbezorgers, alleen in staat om dergelijke proceduren tot een goed einde te brengen na maanden tijdverlies, weten bij ondervinding hoe ouderwets de huidige proceduur is.

Wij hebben hier enkele wenken over dit onderwerp willen geven, zonder overtuigd te zijn van een aanstaande verbetering in dezen toestand. Wijzigingen in den zin van vereenvoudigingen zijn nochtans hoogst wenschelijk.

André RODENBACH,
lic. pleitb., Gent.

WETGEVING

WETSONTWERP tot wijziging van artikel 8 der wet van 31 Juli 1920, betreffende de benoeming van de griffiers van Vrederecht.

ONTWERP DOOR DEN SENAAT OPNIEUW
GEWIJZIGD.

Eenig artikel.

Artikel 8 der wet van 31 Juli 1920 wordt door de volgende bepalingen vervangen:

In de Vrederechten kan niemand tot griffier benoemd worden, indien hij niet ten volle den ouderdom van vijf en twintig jaar heeft bereikt en indien hij geen doctor in de rechten is of indien hij niet regelmatig gedurende vijf jaar het ambt heeft vervuld van griffier, adjunct-griffier, griffiebediende, rechtstreeks of onrechtstreeks door de Schatkist bezoldigd, in een Hof, een Rechtbank van eersten aanleg of van Koophandel of in een Vrederecht.

De proeftijd bedraagt tien jaar voor de «vrijwillige» bedienden al dan niet bezoldigd.

Op dezen regel mag uitzondering worden gemaakt in de Vrederechten der derde en vierde klasse, wanneer er geen kandidaten zijn, die aan de hierboven voorgeschreven vereischten voldoen.

Brussel, 20 Juli 1938.

TAALONKRUID.

Notaris Witteveen van Antwerpen. — Te Antwerpen. Aan appelante en dezes echtgenoot. — Aan eischeres in beroep en dezer echtgenoot.

Een interest, herleidbaar tot 7 %. — Men herleidt maten, munten, d.i. men drukt hun waarde in een andere eenheid uit.

Réduire heeft twee beteekenissen:

1) herleiden.

2) verminderen.

Hier: een interest, te verminderen tot 7 %.

Wederherstelling van de som. — Weder en her is een pleonasme. Herstellen of wederoprichten.

Bij middel van. — Door middel van.

De bedoelde Bank. — Bedoelen beteekent: met een woord of een toespeling iemand of iets aanduiden of iets aanduiden of trachten aan te duiden (Van Dale). Hier nu werd de Bank reeds vroeger bij haar naam genoemd.

Dus: de genoemde Bank.

Solidaire schuldverklaring. — Solidair: hoofdelijk (B. W. 1365).

Solidarité: hoofdelijkheid (B. W. 1197).

Overeenkomstelijk machtigen. — Overeenkomstelijk komt niet voor in Van Dale, Koenen, Gallas. Gallas: contractuel: bij contract, volgens contract.

Vervolgingen doen. — Van Grieken: vervolgingen instellen.

Verkoop te doen. — Te verkoopen.

Mits een gelijke vergoeding. — Mits is een bijw. en beteekent: onder voorwaarde.

Hier dus : tegen een gelijke vergoeding of mits een gelijke vergoeding betaald wordt.

Plichtig (Zuidned.). — Ned. : *Schuldig*.

Camion. — *Vrachtwagen*.

Bruuske bewegingen uitvoeren. — Van Dale geeft brusk enkel in de beteekenis van barsch, opvliegend. In het Fransch beteekent brusque ook plotseling. Hier : *plotselinge bewegingen uitvoeren*.

Politie commissaris. — *Politie-commissaris* (Van Dale, Koenen).

De juridictie. — *Jurisdiction* (W. v. Strafrechtspleging) : *rechtsmacht*.

Ernstige preciese en overeenstemmende vermoedens. — *Présomptions graves, précises et concordantes*. B. W. 1353, *gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens*.

De verplichting van binnen de maand te betalen. — *De verplichting binnen de maand te betalen*.

De gelden consigneren. — B. W. 1257 *inconsignatie stellen*.

De woonstkeuze. — *Election de domicile* W. v. Strafv. *keus van woonplaats*. *Woonst* (Znd) = *woning*.

En dit niettegenstaande dat de hypotheek bezwaarde. — Het voegwoord «niettegenstaande» mag zonder «dat» gebruikt worden (Van Dale). Hier was het dus beter te schrijven : *en dit niettegenstaande de hypotheek... bezwaarde*.

Dit verzuim van al hare rechten uit te oefenen. — Schrijf : *dit verzuim om al haar rechten uit te oefenen*.

De litigieuze verkoop. — Van Dale geeft bij «litigieus» synoniemen : *betwist, in geschil, waarover het geding loopt*. B. W. 1597 geeft : *betwist recht*. Dus : *de betwiste verkoop*.

Aankopen mits den prijs. — *Aankopen tegen den prijs*.

Recht van substitutie. — *Indeplaatsstelling* (Bellefroid, Van Grieken). Van Dale schrijft : *in-de-plaatsstelling*. Koenen geeft : *in-plaatsstelling*. B. W. 1249 geeft voor *subrogation* : *indeplaatsstelling*.

Voorafgaandelijk. — *Voorafgaande*.

Een in bewaringgeving. — B. W. 1007 enz. *bewaargeving*.

Een noodzakelijke bewaarhouder. — B. W. 1348 spreekt van : *bewaargeving uit noodzaak*. Bewaarhouder vind ik niet. Van Dale, Koenen, Gallas, Bellefroid geeft voor *dépositaire* : *bewaarnemer*.

Mandataris. — B. W. 1577 *lasthebber*.

Een scheidsrechterlijken rol geeft, wat zelfs niet te harmoniseeren is met een lastgeving. — Rol is vrouwelijk, met uitzondering van : het rollen : b.v. aan den rol zijn. Overbrengen : doen overeenstemmen.

Een scheidsrechterlijke rol geeft, wat zelfs niet overeen te brengen is met...

Het forfait van 18 %. — B. W. 1523 *forfait : vast bedrag*.

Overwegende dat het feit niet pertinent is. — Bellefroid : *ter zake dienend*.

Stappen aanwenden : Van Dale : *stappen doen*.

Commandsverklaring. — *Déclaration de command* : opgave van meester (of) lastgever (Bellefroid), verklaring van lastgever (Van Grieken), lastgever (Gallas), *command* : akte houdende opgave van meester of lastgever (Van Dale).

Vonnis uitvoerbaar trots alle verhaal. — *Niettegenstaande elke voorziening*.

Einde stellen. — *Een einde maken aan*.

Eene onderbroken erfdiensbaarheid. — *Servitude des-contenue* B. W. 688 *Niet-voortdurende erfdiensbaarheid*.

De ingeslotenheid van hun erf. — *Enclave : ingesloten* B. W. 682.

Enclave : insluiting, ingesloten erf (Bellefroid). *De insluiting van hun erf*.

Plaatssschouwing. — *Visite sur les lieux* (W. v. Strafvord 32) *bezoek ter plaats*. *Visites* (W. v. Strafvord 49) *de bezichtigingen*.

Hun recht van uitwegenis. — *Uitwegenis staat niet in* Van Dale, enz. *wel uitweg : issue*. *Droit de passage* B. W. 597, enz. *recht van overgang*.

Wedersprakelijk. *Contradictoirement, op tegenspraak* (B. W. 263).

Wedersprakelijk staat niet in Van Dale, Bellefroid, Van Grieken, Gallas.

Eischer heeft het recht zich in het bezit der meubelen te stellen door alle middelen van recht, waar zij zich ook mochten bevinden.

Waar zij... slaat op meubelen en niet op de mid-

delen. Dus : *Eischer heeft het recht zich door alle rechtsmiddelen in het bezit der meubelen te stellen, waar zij zich ook mogen bevinden*.

Van het tusschen te komen vonnis. — *Du jugement à intervenir : van het vonnis dat zal gewezen worden* (Bellefroid).

En wijzen verweerders af van hunnen eisch. — *Débouter de la demande : den eisch van de verweerders afwijzen* (Van Grieken), *verweerders hun vordering ontzeggen* (Bellefroid).

Actie geschat voor wat... aangaat op min dan... Rechtsvordering geschat wat... aangaat op minder dan...

De kwestige meubelen. — Niet in Van Dale, wel *kwesties*, waarover het geschil loopt.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr 35. — 15 October 1938. — Prof. Mr. C. W. Van der Pot, Belgische Staatshervormingsplannen (II, slot). — Nr 36. — 22 October 1938. — Mr C. A. J. Hartzfeld, Beperking van processuele strijd. — Mr. A. J. Marx, De overtuigende kracht onzer strafvonnissen.

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr 3544. — 9 October 1938. — Charles Gheude : Le Barreau Brésilien. — Nr 3545. — 16 October 1938. — Leon Cornil : Les conclusions en matière répressive. — Nr 3546. — 23 October 1938. — Gaston Schuind : Le 50e anniversaire des Comités de Patronage.

LA BELGIQUE JUDICIAIRE. — Nr 14. — 15 September 1938. — Du moment de la lésion en matière de promesse de vente et de pacte de préférence, par Léon Bertaux. — Nr 15-16. — 1-15 October 1938. — Le statut des fonctionnaires, par Léon Moureau.

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen, A. Somville, best.